

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Charitativní a sociální práce

Marek Dolák

*Diakonická funkce katolických farností v
Arcidiecézi olomoucké*

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Doležel, Th.D.

2018

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a všechny použité informační zdroje jsem uvedl v seznamu literatury.“

V Olomouci 11. 4. 2018

.....

Marek Dolák

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu práce Mgr. Jakubu Doleželovi, Th.D., za jeho odborné vedení, vstřícnost, čas a cenné rady. Dále bych chtěl rovněž poděkovat všem respondentům, kteří si udělali čas a vyplnili dotazník, protože bez jejich pomoci by nemohlo dojít k realizaci průzkumu.

Obsah

Úvod.....	6
1. Teoretická část.....	7
1.1 Postavení diakonie v rámci církve.....	7
1.1.1 Diakonie – vymezení pojmu.....	7
1.1.2 Diakonie jako konstitutivní prvek církve	8
1.2 Farnost a její komunitně - diakonický charakter	11
1.2.1 Farnost jako komunita	11
1.2.2 Diakonie v životě farní komunity.....	13
1.2.3 Vztah mezi profesionální Charitou a charitou na úrovni farností	15
1.3 Diakonie farnosti ve vybraných dokumentech magisteria 21. století.....	17
1.3.1 Encyklika Deus caritas est.....	17
1.3.2 Apoštolský list Benedikta XVI. “Motu proprio” O Charitativní službě .	19
1.3.3 Evangelii gaudium.....	20
1.4 Hlavní zdroje inspirace pro službu potřebným.....	21
1.4.1 Charitně - diakonická inspirace z Písma svatého	21
1.4.2 Charitně - diakonická funkce v jednotlivých historických epochách.....	24
2. Průzkum	29
2.1 Cíl průzkumu	29
2.2 Stanovení výzkumných otázek:	29
2.3 Metody primární analýzy dat.....	29
2.4 Metody sběru dat	30
2.4.1 Charakteristika průzkumného vzorku	31

2.5	Analýza odpovědí dotazníkového šetření.....	32
2.5.1	Sociodemografické údaje	32
2.5.2	Misijní, humanitární a rozvojová pomoc	36
2.5.3	Diakonické iniciativy na území farností.....	40
2.5.4	Břmovanci	44
2.5.5	Svépomocné/podpůrné skupiny	45
2.5.6	Sbírky a benefiční akce	48
2.5.7	Podpora specializovaných zařízení a jejich klientů.....	49
2.5.8	Duchovní podpora potřebných a trpících	51
2.5.9	Jiné diakonické aktivity	52
2.5.10	Zhodnocení diakonické citlivosti farností	53
2.5.11	Zhodnocení diakonické funkce farností	54
2.6	Diskuze	57
2.6.1	Hlavní cíl	57
2.6.2	Dílčí cíl	60
	Závěr	62
	Seznam použité literatury.....	63
	Příloha	68

Úvod

Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem je uskutečňovaná diakonická funkce katolické církve v rámci farních komunit v Arcidiecézi olomoucké. Tento cíl má být naplněn pomocí kvantitativního průzkumu.

Teoretická část je zpracovaná metodou analýzy textových dat. První kapitola se věnuje postavení diakonie v rámci církve. Druhá kapitola je zaměřena na farnost a na její diakonický charakter. Třetí kapitola se zabývá tím, jakým způsobem je diakonie farní komunity obsažena ve vybraných dokumentech magisteria a závěrem teoretické části je doplňující kapitola, která se zabývá hlavními zdroji inspirace pro službu potřebným.

Kvantitativní průzkum začíná stanovením hlavního a dílčího cíle. Následně jsou uvedeny výzkumné otázky. Metodou sběru dat je v rámci průzkumu dotazník, který obsahuje 11 okruhů, prostřednictvím kterých jsme zjišťovali diakonickou funkci zkoumaných farností. Pro interpretaci primární analýzy jsou získaná data vyjádřena v grafech a tabulkách četností. V rámci závěrečné diskuze jsou výsledky průzkumu shrnuty, případně dány do širších souvislostí nebo komparovány s výsledky výzkumu jiné diecéze.

Diakonie patřila již v počátcích křesťanství k základním prvkům církve. Původní význam tohoto prvku však v průběhu církevních dějin začal ztrácet na důležitosti. Za pontifikátu Benedikta XVI. však došlo v církvi ke snaze o zintenzivnění diakonického působení v charitně diakonické oblasti. Především díky jeho encyklice *Deus caritas est* a apoštolskému listu o charitativní službě byla zdůrazněna odpovědnost církve v diakonické oblasti i na úrovni farností. V podobném duchu jako Benedikt XVI. se snaží kráčet i současný papež František.

Diakonie má mnoho společného se sociální prací. Jedná se o určité poslání, které by mělo být úkolem každé farní komunity. V dnešní době je naplňování tohoto poslání o to důležitější, protože společnost je často nakloněna k individualismu, jež má za následek zahledění se do sebe a přehlížení těch, kteří pomoc potřebují. S utrpením a s potřebnými se však setkáváme prakticky denně, buď skrze sdělovací prostředky, nebo často i osobně. Záleží především na nás, jakým způsobem se k této skutečnosti postavíme.

1. Teoretická část

Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole se budeme zabývat postavením diakonie v rámci církve. V druhé kapitole se zaměříme na farnost a na její diakonický charakter. Ve třetí kapitole se budeme zabývat tím, jakým způsobem je diakonie v kontextu farní komunity uchopena ve vybraných dokumentech posledních dvou papežů a závěrem teoretické části bude doplňující kapitola, ve které se budeme zabývat hlavními zdroji inspirace pro diakonii.

1.1 Postavení diakonie v rámci církve

Tato práce se zabývá diakonickou funkcí katolických farností, je tedy potřeba si nejprve definovat termín „diakonie“ a podívat se na jednotlivá pojetí diakonie z hlediska některých teologů. Následně se budeme zabývat postavením diakonie vedle ostatních konstitutivních prvků církve.

1.1.1 Diakonie – vymezení pojmu

Nejčastěji se slovo „diakonie“ překládá jako služba. V novozákonní řečtině byla diakonie označením pro tehdy nejvznešenější formu služebné práce - práci číšníků, kteří sloužili při stolech (Opatrný, 2011, s. 25). V křesťanském smyslu tento výraz vyjadřuje jakoukoliv službu, kterou církev poskytovala chudým a potřebným (Messinna, 2005, s. 67) bez ohledu na rasu, třídu či to, jaké náboženství potřebný vyznává (Alberich, Dřimal, 2008, s. 130). Tato křesťansky motivovaná služba bližním by měla být konkrétní, nesobecká, obětavá, pokorná. Je důležité, aby byla alespoň na minimálním stupni organizovanost (Filipi, 2013, s. 15 - 16). Küng (2000, s. 148) dodává, že „diakonia“ znamená osobně prokázanou službu potřebným. Jedná se o „praktickou odpověď na utrpení a nespravedlnost ve světě, která nesleduje jiné cíle, než zmírnit utrpení a napravit nespravedlnost“ (Opatrný, 2011, s. 30).

Při definici „diakonie“ bychom však neměli opomenout, že pro vyjádření stejné nebo podobné skutečnosti se dříve používalo a i dnes používá termínů: „milosrdenství“¹, „agapé“ „filantropie“ a především latinského slova „caritas“ (Doležel, 2012, s. 39 - 48). V encyklice *Deus caritas est* papeže Benedikta XVI., kterou si v následujících kapitolách blíže

¹ V hebrejštině má pojem „milosrdenství“ velmi blízko k pojmu „spravedlnost“ (Doležel, 2008, s. 46).

představíme, je „caritas“ pojmem, který vyjadřuje řadu slovních obrátů: projevovat lásku, milovat druhé, lásku k bližnímu, službu lásky, a také službu bližnímu (Doležel, 2012, s. 25, 26). Můžeme tedy konstatovat, že oba termíny jsou téměř totožné. Nutno dodat, že pojem „diakonia“ se začal objevovat až v osmdesátých letech dvacátého století v evropském prostředí praktické teologie protestantských církví a stal se, jak jsme již zmínili, označením pro stejnou věc, jako je v katolickém prostředí „caritas/charita“ (Doležel, 2012, s. 11, 40).

Norbert Mette (Opatrný, 2010, s. 40,41) vymezil obsah diakonie na dvě základní významové skupiny:

- 1) Diakonie chápána jako materiální služba – zde myšleno jako přímá zdravotní /sociální pomoc (například při redistribuci hmotné pomoci vdovám). Dnes možno vztáhnout na poradenství pro lidi v krizových životních situacích.
- 2) Diakonie chápána jako služba slova (nábožensko-spirituální služba) – výklad božího slova, katecheze, kázání, pastorační rozhovor nebo služba smíření. Pastorec je zde chápán jako služba (možno nazvat i jako duchovní diakonie), která se snaží člověku pomoci se zvládnutím obtíží ve spirituální stránce a rovněž se jej také snaží uschopnit k tomu, aby se stal subjektem a dokázal vzít odpovědnost za sebe samého.

Paul Michael Zulehner (tamtéž) se naopak snažil charakterizovat obsah diakonie pomocí termínů „politika“ a „charita“. Oba tyto termíny chápal jako neoddělitelné části diakonie, přičemž charitou myslel přímou pomoc člověku v jeho obtížích a politiku v tomto kontextu chápal jako snahu o změnu předsudků, zákonů, oprávněných zájmů nebo názorů ve prospěch potřebného.

1.1.2 Diakonie jako konstitutivní prvek církve

„Ježíš přistoupil a řekl jim: Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“ (Mt 28,18-20)

V duchu výše napsaného biblického citátu - od vzniku pastorální teologie (druhá polovina osmnáctého století) do doby kolem Druhého vatikánského koncilu, byl kněz chápán

jako jediný subjekt církevní praxe – pokračovatel činnosti Ježíše Krista. Bylo stanoveno, že jeho základním úkolem je: slavit bohoslužby (kněžský úřad), pečovat o svěřený lid (královský úřad), učit svěřený lid (prorocký úřad). Díky pozdějším poznatkům biblických věd vyšlo najevo, že Ježíšova slova v citátu z Markova evangelia jsou určena všem křesťanům – tedy celé církvi². To mělo za následek vznik teorie konstitutivních prvků církve (Opatrný, 2008, s. 62 - 63).

Tato teorie předpokládá, že církev má tyto čtyři funkce:

- 1) Martyria – svědectví o Bohu
- 2) Liturgia – bohoslužebné jednání
- 3) Diakonia – služba potřebným
- 4) Koinonia – společenství

Můžeme podotknout, že tyto čtyři základní funkce se sice odlišují, ale zároveň se vzájemně integrují, doplňují a pro církev mají všechny nepostradatelnou roli (Wiederkehr, 2002, s. 682, 683). Tento názor však v církvi dosud není zcela jednotný a existuje tak několik pojetí této teorie, lišící se v chápání důležitosti jednotlivých prvků. Rovněž nutno dodat, že mnohdy nebývá explicitně zmiňovaná koinonia, která však i v těchto případech je myšlena spíše jako součást ostatních prvků. Následně si uvedeme jednotlivá pojetí.

V rámci teologie je teorie konstitutivních prvků pojímána nejčastěji dvěma způsoby. První způsob pojetí, které se více odvíjí od trojího úřadu Krista, chápe martyrii a liturgii jako důležitější prvky pro život církve a diakonie je viděna spíše jako méně důležitý prvek v ústraní církevní praxe. V druhém pojetí mají martyria – liturgia - diakonia³ rovnoměrné postavení a v případě, že jeden z prvků v životě církve není přítomen, nebo je potlačen, církevní život nefunguje, jak by měl⁴ (Opatrný, 2008, s. 64 - 65).

² Podle Mettheo (Opatrný, 2008, s. 64) teorie trojího úřadu v sobě službu potřebným nezahrnovala. Diakonie tak byla chápána jako pouze dodatečná aktivita kněží a jiných křesťanů. Na druhou stranu se ale pomoc bližním v nouzi stává jedním ze základních úkolů a pilířů církve již v samotných počátcích (Graubner, 2005, s. 3).

³ Dále pouze: m-l-d

⁴ Tuto povahu církve (kérygma - martyria, leiturgia, diakonia) názorně ilustruje v jejím trojím úkolu i papež Benedikt XVI. Dle něj se tyto tři úkoly církve vzájemně podmiňují a není možné je od sebe oddělit. (DCE, čl. 25)

Markus Lehner se vrací k původnímu pojetí konstitutivních prvků a rozumí diakonii jako jednomu ze třech konstitutivních prvků (m – 1 - d) a společně tyto prvky tvoří čtvrtý prvek - koinonii. Dodává, že při absenci jednoho z prvků (m – 1 - d) by podle něj nevzniklo společenství (Opatrný, 2008, s. 64 - 65). Pojetí trojice (m – 1 - d) se od Druhého Vatikánského koncilu vyvíjelo jako cesta k systematickému uspořádání církve (Karrer, 2000, s. 390).

Rolf Zerfaß (Opatrný, 2013, s. 72) zásadně zpochybnil teorii o těchto třech konstitutivních prvcích, prostřednictvím nichž se uskutečňuje společenství církve (koinonia). Zdůrazňoval rovnocennost všech prvků včetně koinonie. Zerfaß zastával názor, že sociální angažmá církve umožňuje pouze jasné rozlišení mezi službou chudým a službou jednotě. Dodal, že pouze když se diakonie nestane prostředkem k utváření společenství (koinonie), bude jasné, že v ní jde jen o pomoc potřebným z důvodu, že pomoc potřebují. Diakonie musí totiž zůstat odpovědí na chudobu a nouzi a není možné ji slučovat s „nábořem“ nových členů církve a zájmem na její vlastní prospěch.

Herbert Haslinger rovněž mluví o čtyřech konstitutivních prvcích církve. Postavení diakonie však vidí o něco výš než ostatní prvky. Martyrie a liturgie jsou jádrem života v církvi a diakonie je jakýmsi stabilizujícím prvkem a nástrojem církve vzhledem ke společnosti. Jakožto praxe při následování Ježíše Krista je diakonie nezrušitelnou dimenzí křesťanské víry - má tedy důležitější úlohu než ostatní prvky a na praxi církve má mít vyšší dopad. Dále tvrdí, že však nemá docházet k potlačování ostatních prvků, které podle něj vznikají prostřednictvím diakonie. „Bohoslužba má být diakonickou bohoslužbou, společenství diakonickým společenstvím a svědectví Bohu diakonickým svědectvím“ (Opatrný, 2008, s. 66). Ve výše uvedené citaci vidíme jasné zdůraznění integrace diakonie v rámci ostatních prvků církve. Dle Pospíšila (2002, s. 136) „Křesťanská církev nikdy nebyla a ani nemůže být bez charitativní služby, která netvoří pouze jakýsi přídavek, ale patří k samotné podstatě Kristovy církve“. Dvě největší přikázání lásky: „miluj Hospodina, Boha svého celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí“ a „miluj svého bližního jako sám sebe“, na kterých spočívá celý Zákon i Proroci (Mt 22, 37 – 40), mají za následek určité vyšší postavení diakonie před jinými činnostmi v církvi (Alberich, Dřímál 2008, s. 131).

1.2 Farnost a její komunitně - diakonický charakter

V rámci této kapitoly se budeme zabývat farním společenstvím v diakonické oblasti. Na začátku si budeme definovat farnost jako pojem a shrneme si její základní znaky vztahující se k jejímu komunitnímu fungování. Pokusíme si objasnit, proč je povinností farnosti uskutečňovat diakonickou službu a z jakých důvodů není možné tento úkol zcela přenechat jiné správní jednotce ani největší církevní neziskové organizaci Charitě, jejímž posláním je primárně pomoc lidem v nouzi.

1.2.1 Farnost jako komunita

„Farnost“ je český překlad latinského „paroikia“ nebo i „parocia“, jež je odvozený z řeckého slova „paroikia“, přičemž řecké sloveso „paroikein“ mělo význam „bydlet vedle“ a podstatné jméno „paroikos“ bylo označením pro souseda nebo pro cizího člověka usídlého ve městě (Górecki, 1996, s. 6). Synonymy pro farnost jsou v němčině dva výrazy: „pfarrei“ - úředně a územně správní jednotka a „gemeinde“ - označení pro společenství lidí (Opatrný, 2000, s. 55).

V Katechismu katolické církve se nachází definice: „Farnost je určité místo, natrvalo zřízené společenství křesťanů v místní církvi, svěřené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče faráři, jako jejímu vlastnímu pastýři. Je to místo, kam mohou být svoláni všichni věřící, aby slavili nedělní eucharistickou oběť. Farnost uvádí křesťanský lid do správných projevů liturgického života, shromažďuje jej při liturgickém slavení, učí Kristově spásné nauce, uvádí v život lásku Pána v dobrých skutcích.“ (KKC, čl. 2179). Podle Rahnera (Dolista, 2000, s. 55) je farnost atomizovaná část světového prostoru univerzální církve. Teologicky vzato je to část místní církve - Boží lid, ve kterém jsou jednotliví křesťané na různém stupni víry s různě velkými hřivnami (Opatrný, 2006, s. 139). Zároveň je místem, kde se mohou shromažďovat všichni věřící ke slavení eucharistie a kde dochází k hlásání Kristovy spásné nauky a praktikuje se v ní láska k bližním (Górecki, 1996, s. 9). Teologicky i organizačně je farnost odvislá od diecéze, pod kterou spadá. Díky tomuto napojení v ní můžeme vidět celou církev (Trstenský, 2001, s. 103).

Z pastoračního pohledu patří do farnosti všichni, kteří se na území sídlící farnosti nacházejí (Michalov, 2011, s. 22). Definice farníků však bývá mnohdy nejednoznačná. Někdy jsou za farníky myšleni všichni lidé, kteří na území farnosti žijí (tedy i ti nepokřtění),

v druhém případě pouze pokřtění katolíci, kteří žijí na území dané farnosti a nakonec v nejužším pojetí pouze ti, kteří bydlí na území farnosti a komunikují pravidelně s farářem a ostatními farníky (Opatrný, 2000, s. 55). Z pastoračního pohledu však patří do farnosti všichni, kteří se na území sídlící farnosti nacházejí (Michalov, 2011, s. 22).

V dané lokalitě farnost tedy zpřítomňuje církev. Z důvodu, že však nemůže obsáhnout všechny úkoly a rysy církve, zpřítomnění není úplné. Mezi podstatné úkoly farnosti bývají zahrnovány buď klasické role církve a křesťanů – podíl na Kristově úkolu – královském, kněžském a prorockém nebo nověji úkoly církve: kériigma – martyria – leiturgia – diakonia (viz předchozí kapitola). Konkrétně se poté jedná o tyto úkoly: bohoslužba, péče o vlastní členy, péče o potřebné – vlastní i cizí, péče o šíření evangelia, péče o věci veřejné, péče o ty, kteří se jejímu úkolu vzdálili a péče o nemovité dědictví (Opatrný, 2000, s. 71 - 72).

Farní obec je církví Boží a její trvalá funkce je v rámci univerzální církve. Má charakter společenství a jejím jednotícím prvkem jsou její členové – jejich snahy, způsob modlitby, vlohy, názor na život a na svět a rovněž způsob řešení vlastního omezení (Dolista, 2000, s. 56). Podle Petráčka (2003, s. 25) by farní obec neměla být příliš malá takovým způsobem, že by nedošlo k zajištění služeb, ale ani velká tak, že by se jedinec ztrácel v anonymitě. Ideální počet je přibližně 500 – 1000 osob. Přehlednost farní obce je jejím základním znamením.

V kodexu kanonického práva je řečeno, že diecézní biskup je jediný člověk, který má v kompetenci zřizování nebo rušení farností. Pastorační péči pod řízením diecézního biskupa ve farnosti zajišťuje kněz, v případě nedostatku kněží, může být správcem i jáhen, jiná osoba nebo společenství osob. Farář je správcem pouze jedné farnosti. V případě, že je kněží nedostatek nebo z jiných důvodů, může pečovat o více sousedních farností. Jelikož má farář plnit službu dobrého pastýře, mimo hlásání evangelia, řízení posvátné liturgie, udílení svátostí apod., je jeho úkolem zároveň starost o farníky. Je jim blízký v jejich obtížích a zvláštní lásku věnuje nemocným, především umírajícím. Rovněž velkou pozornost věnuje osamělým, chudým, vyhnancům a znevýhodněným v obtížných životních situacích (CIC kánon 515, § 2 – kánon 552, § 3).

Aleš Opatrný (2006, s. 136 - 138) ve své publikaci *Cesty pastorační v pluralitní společnosti* mezi tezemi týkajícími se života a úkolů farnosti uvádí, že farnost podle něj vždy byla a bude „neideální společenství“ „neideálních lidí“ a je potřeba se spíše zamýšlet nad tím,

jakým způsobem je možné v konkrétním případě pomoci, než řešit, jak vytvořit ideální farnost z (ne)ideálních farníků. Jako důležité vidí vracet se k myšlence, že všechny plány, požadavky a představy převyšuje evangelium, ze kterého by farnost měla žít. Pokud se však na tuto základní věc nedbá a farnost je určena pouze proto, aby naplnila představy faráře nebo farníků, dochází k tomu, že si farníci pouze budují své vlastní „pomníčky“ či „zahrádky“. Evangelizace je velmi důležitá, ale úkolem křesťanů je rovněž i služba světu, která není bezprostředně evangelizací. Farnost, jejíž smysl a cíl jejího života je jen sám v sobě, je odsouzena k diakonické a evangelizační neplodnosti. Křesťanské působení společenství i jednotlivce má být vždy zaměřeno na výzvy přítomného života a to ze síly Ducha svatého a z inspirace evangelia.

1.2.2 Diakonie v životě farní komunity

Eklesiologie, jak jsme již zmínili, nám říká, že zejména v místní obci věřících - ve farnostech se zpřítomňuje církev. Zároveň „diakonie“ je pro církev prvkem, bez kterého není možné si vůbec její život v úplnosti představit. Z těchto důvodů je možno tvrdit, že primárním místem charitní praxe církve je samotná farnost (Doležel, 2012, s. 108). Církev je zároveň zodpovědná za uskutečňování diakonické praxe v rámci farnosti (Mette, 1990, s. 198). Ambros (2013, s. 188) popisuje farnost jako místo, kde se může církev nejčastěji setkat s potřebným. Je tomu tak z důvodu, že sama nabízí velké množství příležitostí, jak poznat skutečný život potřebných, vidět stáří, nemoc a další nedostatky. Farnost však nemá být pouze příležitostí pro setkání s potřebnými, nýbrž má být místem soustavné péče. Mimo poskytování pomoci se má snažit navracet lidem jejich důstojnost. Zároveň je jejím úkolem naslouchat všem, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci.

Již Pavel VI. hovořil o tom, že uskutečňování charitativního díla patří v církvi na první místo (Michalov, 2011, s. 23). V encyklice *Gaudium et spes* vyzvedává úlohu laiků v církvi, potřebu odpovědnosti a služby druhým (Martinek, 1998, 90). Papež Jan Pavel II. se zase v encyklice *Sollicitudo rei socialis* zmiňuje o důležitosti angažovanosti pro chudé (Martinek, 1998, 106). V encyklice *Ut unum sint* tvrdí, že proto, aby se svět ubíral lepším směrem, je potřeba společného nasazení křesťanů ve prospěch především chudých, bezbranných a pokořovaných (DCE, čl. 30).

Ambros (2013, s. 186) zdůraznil, že péče o chudé zaujímá významné místo mezi celou řadou různých forem lásky. Láska k chudému si žádá jednak pomoc materiální, ale pouze materiálním darem se nevyčerpá, tudíž si žádá i pomoc duchovní. Zmíněná láska je úkolem jak jednotlivce, tak celého společenství.

Vizitkou farnosti je tedy i její charitativní služba, která do ní neodmyslitelně patří. Při promluvách a katechezích by se měl kněz snažit vychovávat farníky ke vnímání potřeb trpících, nemocných a starých. Důležité je to z důvodu, aby se farníci dokázali vcítit do bolestí a utrpení těchto skupin a nebyli lhostejní k nouzi bližních (Graubner, 2005, s. 4). Každý z farníků by se měl nějakým způsobem přičinit v uplatňování lásky k potřebným. Farnost bez této lásky z principu nemůže vůbec fungovat (Karrer, 2000, s. 382 - 384). Diakonie má být tedy úkolem celé církevní komunity. Názor, že stačí, že bude vykonávaná pouze několika jedinci s dobrým srdcem, je mylný⁵ (Alberich, Dřímál 2008, s. 131). Neugebauer (2000, s. 15) tvrdí, že rodinné prostředí mají farníci vytvářet i mimo kostel a celá farní obec by si tak díky tomu měla všimnout jejich vzájemné lásky.

Abychom mohli církev v rámci farnosti označit za diakonickou, mělo by podle Opatrného (2011, s. 32) při uskutečňování diakonie jako jednoho z prvků, které církev konstituují platit že:

1. Diakonická farnost musí být přístupná všem, kteří potřebují pomoc a nezáleží na tom, zda se jedná o lidi z farnosti či odjinud.
2. Ve farnosti nemohou být diakonické aktivity pouhým prostředkem k „náboru nových členů“, zároveň také nemůže docházet k přehlížení potřebných z vlastních řad.
3. Blíženecká láska, která se v diakonii uskutečňuje, dostatečně svědčí o Bohu, i když farnost při diakonických aktivitách o něm mlčí.
4. Z toho důvodu je pro toto „promlouvání lásky“ zcela potřeba transparentnosti a důvěryhodnosti struktur i jednotlivých křesťanů v diakonické farnosti.
5. Diakonická farnost potřebným pomáhá primárně a pouze z důvodu, že znevýhodnění pomoc potřebují.

⁵ Názor, že každý křesťan nemá být pouhým objektem práce kněží, ale sám má být aktivní podle vzoru Krista, má spolupracovat v rámci pastorace a při utváření života církve, se více objevovat až ve 20. století (Opatrný, 2010, s. 39).

1.2.3 Vztah mezi profesionální Charitou a charitou na úrovni farností

Podle Kodexu Charity ČR (čl. 1.6): „Charita respektuje, že původním místem uplatňování „caritas“ je přirozené sociální prostředí farních společenství. Charita nenahrazuje osobní a nepřenositelnou odpovědnost každého křesťana za sebe samotného a za službu bližním, ale svou činností ji podporuje a doplňuje tam, kde síly a schopnosti jednotlivců nebo místních farních společenství nestačí nebo tam, kde je potřeba zajistit odborný charakter služby.“

Charitní diakonii církve je tedy možné rozdělit na dvě základní úrovně: korporativní (komunální) a privátní. Přičemž oba nositelé diakonie na zmíněných dvou úrovních mají každý svou legitimitu. Zároveň by se však měli vzájemně doplňovat a pomáhat si při uskutečňování svého poslání. Ze strany církve by oběma nositelům měla být poskytnuta podpora a ochrana, což je důležité ze dvou důvodů. Zaprvé, pokud by diakonický závazek byl přenesen z roviny jednotlivců a komunit pouze na subjekty profesionální charity, znamenalo by to ohrožení podstaty křesťanského poslání jak jednotlivých věřících, tak farních společenství. Zadruhé by to znamenalo ztrátu přímé interakce mezi potřebnými a nositeli charitního poslání církve na úrovni farností a jednotlivců. Zároveň by tato ztráta měla především pro trpící neblahý důsledek z toho důvodu, že v rámci koncepce celostní pomoci je kvůli dosažení co možná největší efektivity potřeba využívat přirozené prostředí potřebného (Doležel, 2012, s. 107, 108). Církev své diakonické poslání naplňuje skrz charitativní službu trpícím a potřebným a tuto službu má realizovat jednak v každé farnosti a jednak skrze křesťanské charitativní organizace - především prostřednictvím Charity (Graubner, 2005, s. 2).

I Benedikt XVI. v encyklice *Deus caritas est* (podrobněji se této encyklice budeme věnovat v následující kapitole) zdůraznil, že charita patří k vlastní povaze církve a není pro ni pouze druhem společensky prospěšné činnosti, kterou by bylo možné přenechat nějakému jinému subjektu (DCE, čl. 25).

Jak můžeme spatřit ve výše uvedených úryvcích, Charita je sice velmi důležitý aktér diakonické činnosti, není však, jak by se mohlo na první pohled zdát, nahrazujícím subjektem, který by měl právo a kompetenci převzít na sebe zodpovědnost za zmíněnou činnost místo farností. Charita jedná diakoniálně ve struktuře diecézí a farností. Jedná se o podstatnou

činnost církve, ne však nahrazující. Duchovní pastýřství není vedeno pouze přes klérus, ale jak nás poučuje východní církev, i laici zde hrají svou roli (Dolista, 2000, s. 61). Charita (institucionální) a charita na úrovni farností nejsou tedy aktéři stejné úrovně. Zatímco Charita má charakter veřejného sdružení křesťanů, farnost je součástí hierarchického sdružení církve. Oba subjekty jsou odlišeny rovněž terminologicky - veřejná sdružení jsou označována za „consociationes“ a farnost za „comunitas“. Doležel se domnívá, že identita profesionální Charity je odvozená od farností, děkanátů, diecézí a provincií. Z toho důvodu má Charita doplňovat a nikoli nahrazovat charitní poslání farních společenství a mezi oběma subjekty, jak jsme již zmínili, má docházet k vzájemné pomoci, a také k dodržování principu subsidiarity (Doležel, 2012, s. 108). Skutečností je, že při uskutečňování řady charitních služeb ve farnosti je potřeba profesionálního postupu, který dokážou dobře vykonat pouze charitní odborníci. Je však důležité, aby tito odborníci cítili podporu křesťanské komunity farnosti (Alberich, Dřímál 2008, s. 131).

Markus Lehner při zamýšlení se nad vztahem církve a církevních charitativních organizací poukázal na skutečnost, že na trzích se sociálními službami je Charita sice velkým hráčem, lidská nouze má však často lokální charakter. V mnoha případech jsou tak ohroženi chudobou a sociálním vyloučením lidé, kteří mají problém čelit určitým nárokům moderní společnosti. Život těchto lidí je většinou orientován pouze místně. Rovněž tak farnost je orientovaná místně. Farníci znají místní podoby chudoby a z toho důvodu mají potenciál podporovat a probouzet místní dobrovolnou a lokální svépomoc (Opatrný, 2010, s. 76). Dále Lehner tvrdí, že Charita sice vykonává diakonii, ale v praxi stojí mimo církev, která se naopak podle něj věnuje diakonii málo. Zastává názor, že diakonie uskutečňovaná skrz křesťanské neziskové organizace, uskutečňuje diakonii církve jako konstitutivní prvek (Opatrný, 2008, s. 68).

Pokud bereme v potaz výše uvedené aspekty, vyplývá nám, že realizace diakonie ve farnostech je nezbytným úkolem, do kterého by se měli v ideálním případě zapojit všichni farníci. O to aby farní komunita byla i v diakonické oblasti aktivní, by měl usilovat farář, jako její hlavní správce.⁶ Ne každá farnost má však na to potřebný potenciál. Názor, že diakonickou činností vůči potřebným mohou pokrýt charitativní organizace – především

⁶ Kněží by měli členy farnosti navíc i stmelovat a vést je k hlásání evangelia (Dolista, 2000, s. 56).

Charita, když je tedy církevní institucí a mohla by klidně zastávat pomoc ve farnostech v plné výši a farní společenství tak může zůstat v tomto směru v nečinnosti, je možno chápat jako mylný. Z hlediska církevní sociální práce je pro farnosti velmi důležité, aby se charitativním aktivitám farního společenství dostalo patřičné podpory a při uskutečňování diakonie byl respektován princip subsidiarity.

1.3 Diakonie farnosti ve vybraných dokumentech magisteria 21. století

Tato kapitola nás seznámí s tím, jakým způsobem je o diakonii farnosti pojednáno ve vybraných dokumentech dvou posledních papežů. Konkrétně se jedná o dva dokumenty Benedikta XVI.: encykliku *Deus caritas est* (2006) a apoštolský list „*Motu proprio*” *Intima ecclesiae natura* (2012) a apoštolskou exhortaci papeže Františka *Evangelii gaudium* (2013).

1.3.1 Encyklika *Deus caritas est*

V rámci papežské teologické reflexe diakonické pomáhající praxe byla encyklika Benedikta XVI. naprostou novinkou. Jedná se o první dílo ze strany učitelského úřadu, které se vztahuje k tématu lásky a charity (Doležel, 2012, s. 11). Můžeme sice tvrdit, že charitnímu poslání církve se svým způsobem dotýkaly dříve i jiné encykliky, počínaje encyklikou *Rerum novarum* Lva XIII. (Martinek, 1998, 65 – 74). Čistě křesťanskou láskou se však zabývá až encyklika *Deus Caritas Est*.⁷ Encyklika je rozdělena na dvě části a je věnovaná „biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům“ (DCE, 2006, s. 3). V první části encykliky Benedikt XVI. pojednává o lásce, která podle něj stojí v centru křesťanství, je základem celé teologie a patří mezi nejvíce užívaná a zároveň nejvíce zneužívaná slova (DCE, čl. 22). Dále jsou zde vysvětleny souvislosti mezi jednotlivými výrazy lásky – erótem a agapé, obraz milujícího Boha a podstata lásky k Bohu a k bližním.

Druhá část poté konkrétně pojednává o organizovaném uplatňování lásky církví – diakonii. Z toho důvodu si zde představíme vybrané pasáže z jednotlivých článků a nejdůležitější Benediktovy myšlenky vztahující se k této formě lásky uplatňované církevní

⁷ Dále jen DCE

komunitou. Papež uvádí, že úkolem pro jednotlivého věřícího, ale i pro celé církevní společenství je láska k bližnímu zakořeněná v lásce k Bohu. Jedná se o úlohu uplatňovanou na všech úrovních církve – začínaje od místního společenství. Z toho vyplývá, že je potřeba, aby církev předávala lásku rovněž a především i jako komunita. Jako předpoklad komunitní služby bližním spatřuje v organizaci této služby. Rovněž papež dodává, že nesmí uvnitř těchto komunit být přítomná taková podoba chudoby, která by nějakým způsobem měla za následek, že by u někoho došlo k odepření možnosti vést důstojný život (DCE, čl. 20). Následně opakuje potřebu organizovanosti a zmiňuje, že v období apoštolských obcí byla tímto způsobem ustanovena jáhenská služba (DCE, čl. 21). O této službě je možno tvrdit, že reprezentuje v celé církvi určitý specifický rozměr péče o nejchudší (Ambros, 2013, s. 187). Boží rodinou ve světě je církev a jejím specifickým požadavkem je, aby stejně jako v rodině žádný z příslušníků netrpěl z důvodu nouze. Dobro tedy máme uplatňovat všem, ale hlavní postavení mají ti, kteří patří vírou do „stejně rodiny“ (DCE, čl. 25). Stejně jako v církvi nesmí docházet k opomíjení služby slova a vysluhování svátostí, tak to stejné by mělo platit i o službě lásky – caritas, která bytostně patří k povaze církve (DCE, čl. 22, 25). Měřítkem lásky, kterou je potřeba uplatňovat vůči potřebnému člověku, je podobenství o milosrdném Samaritánovi v desáté kapitole Lukášova evangelia (DCE, čl. 25). Láska – caritas však lidem nedává jen materiální podporu, ale rovněž občerstvení pro duši, což je mnohdy důležitější než materiální pomoc.

Dále se papež zabývá problematikou spravedlnosti. Tvrdí, že církev má rovněž usilovat o spravedlnost, díky které by se každému dostalo toho, co si zaslouží. Usilování o spravedlnost není chápáno ve smyslu určitého politického nasazení, protože církev ze své podstaty vůbec nemůže na sebe takovýto úkol vzít. Myslí se tím spíše formování svědomí a rozumu jak veřejnosti, tak lidí v politice, aby se požadavky spravedlnosti staly politicky uskutečnitelnými a srozumitelnými. Neexistuje a pravděpodobně ani nikdy nebude existovat žádné spravedlivé státní uspořádání, kterému by se podařilo dosáhnout toho, že by diakonie byla zbytečná. Vždy bude existovat osamocenenost, materiální nedostatek a utrpení volající po útěše. Nikdy nemůže dojít k tomu, že by se církev zbavila úkolu uplatňování lásky ve formě aktivit, které jsou organizované ze strany věřících (DCE, čl. 29). Pravděpodobně tedy nebude ani existovat žádná farnost, kde by nebyli žádní potřební. I z tohoto důvodu můžeme primární nasazení se pro ty nejpotřebnější chápat jako určitou snahu k většímu dosažení spravedlnosti.

Při službě, která je prokazována trpícím, je nezbytné dbát také na odbornou kompetenci. Odborná kompetence je sice nepostradatelná, není však zdaleka dostačující. Jelikož se jedná o pomoc vykonávanou na lidech, je také potřeba lidskosti a pozorného srdce. Takové srdce totiž dokáže vidět, kdy je potřeba lásky (DCE, čl. 31). Na závěr papež vybízí, aby ti, kteří v církvi vykonávají dílo lásky (caritas), se nenechávali manipulovat politickými ideologiemi o vylepšení světa, ale nechali se vést vírou, která se stává činnou prostřednictvím lásky (DCE, čl. 33).

1.3.2 Apoštolský list Benedikta XVI. “Motu proprio” O Charitativní službě

Na samotném sklonku svého pontifikátu 11. 11. 2012 vydal Benedikt XVI. nařízení v podobě apoštolského listu “Motu proprio” *Intima ecclesiae natura* (IEN, s. 1). V tomto listu formuluje patnáct právně závazných článků a reaguje zde na absenci charitní problematiky v Kodexu kanonického práva. Dochází k potvrzení konstitutivní propojenosti církevních charitativních organizací s povahou církve s úkoly biskupského úřadu (Doležel, 2012, s. 132). Můžeme tvrdit, že se jedná se o první realizaci diakonického úkolu církve, která má stanovenou právní úpravu (Opatrný, 2013, s. 78). Benedikt XVI. tady v praktickém směru navázal na svoji encykliku DCE. Uvedl zde, že ve farnostech vznikají na různých místech organizované iniciativy věřících, které mají nejrůznější podoby a svým úsilím chtějí realizovat službu potřebným. Tyto iniciativy však vyžadují řádné vedení a určitá pravidla při fungování. Církve je zároveň nemůže považovat za něco, co by bylo možno přehlížet. Tyto iniciativy by se měly chápat a přijímat jako určitý projev participace věřících na poslání církve, a tudíž je potřeba respektovat autonomii jejich řízení i jejich charakteristiku. Je však nutno zajistit, aby aktivity zřízené z iniciativy věřících byly vedeny v souladu s církevní naukou a aby respektovaly legitimní normy, které stanovila občanská autorita (IEN, s. 1, 2).

Papež dále zmiňuje jistá pravidla sloužící pro zřízení této organizované služby lásky ve farnostech. Je uvedeno, že věřící, kteří založí organizaci, která bude uskutečňovat specifickou charitativní službu, jenž bude zřízená primárně ve prospěch chudých a trpících, mají v případě, že chtějí, aby služba byla napojena na charitativní službu církve „a/nebo“ chtějí pro tento cíl využívat činnost věřících, musí předložit stanovy vize své služby ke schválení kompetentní osobě v církvi (IEN, čl. 1, s. 2). Dále jsou zde zmiňovány kompetence

a povinnosti diecézního biskupa v této oblasti. Je zde zmíněná pro nás důležitá věc, tedy že diecézní biskup by měl napomáhat ve všech farnostech na svém území k založení farní „Caritas“, která by v rámci celého společenství přispívala i k pedagogické činnosti a měla za cíl výchovu k duchovnímu sdílení a autentické lásce. (IEN, čl. 9, s. 4). Aby došlo k zabránění množení iniciativ na úkor efektivnosti a účinnosti, má biskup také v těchto případech povinnost usměrňovat a koordinovat výkon zmíněných organizací (IEN, čl. 2, s. 3).

1.3.3 Evangelii gaudium

Papež František doposud nevydal dokument více se zabývající diakonickou službou. Můžeme však tvrdit, že v rámci svého pontifikátu, kdy se snaží „reformovat církev“, aby vyšla ze sebe a více se angažovala ve prospěch chudých po vzoru Ježíše Krista (Evangelii Gaudium, čl. 97), usiluje o praktické uplatňování „caritas“ a v této oblasti se snaží o pokračování v myšlenkách svého předchůdce. Ve své Apoštolské exortaci o hlásání evangelia v současném světě z roku 2013 rovněž čerpá z encykliky DCE a v rámci jednotlivých kapitol se silně dotýká diakonie farní komunity. Říká nám, že život ve společenství a péče o druhé se nachází v samotném jádru evangelia, jež má nevyhnutelně sociální obsah a z podstaty církve pramení účinná láska a soucit k bližnímu, jež pomáhá, rozumí a podporuje (EG, čl. 177, 179). František varuje před individualistickým životem zahleděnosti do sebe, kdy již nezbude prostor pro potřebné (EG, čl. 2). V kapitole věnující se pastorační činnosti vybízí k tomu, aby se farnost nestala jen skupinou vyvolených, starajících se pouze o vlastní zájmy, ale aby byla v kontaktu s rodinami, životem lidu a byla v ní přítomná velkodušná láska. Farnost se má zaměřit na misijní poslání a má prostřednictvím všech svých aktivit formovat a povzbuzovat své členy, aby se stali aktéry evangelizace (EG, čl. 28). Tvrdí, že sociální smýšlení církve má přetvářet skutečnost a má být zároveň znamením naděje prýštící ze srdce Ježíše naplněného láskou (EG, čl. 183). Starost o integrální rozvoj těch, kteří jsou nejopuštěnější, vyplývá z naší víry v Krista, který se stal chudým a vždy byl nablízku lidem na okraji společnosti. František zde zdůrazňuje, že o vytváření lepšího světa mají usilovat všichni křesťané a je důležité, aby se stali nástrojem Božím k podpoře a osvobození chudých tak, aby se tyto potřební mohli plně integrovat do společnosti. Stejně tak je potřeba jim pozorně naslouchat, poskytovat jim potřebnou pomoc a plnit tak Boží plán. Skutečností je, že přímý dopad na náš vztah s Bohem

má i nedostatek solidarity vůči potřebným, přičemž solidarita má být chápána jako rozhodnutí chudému vracet to, co mu patří (EG, čl. 187 - 189).

Na základě výše uvedených poznatků můžeme shrnout, že oba poslední papežové měli vliv na vytváření diakonie v rámci církve (a možno tvrdit, že i diakonie na úrovni farností). Encyklika Benedikta XVI. byla významným příspěvkem k formaci duchovních i laiků v diakonické oblasti a k uvědomění si důležitosti služby potřebným. Jeho apoštolský list byl spíše praktickým návodem k realizaci organizované charitní činnosti v rámci farností a zároveň určitým nařízením pro vyšší aktivitu diecézních biskupů (případně jiných kompetentních duchovních) pro efektivnější diakonickou činnost komunit ve farnostech. Rovněž současný papež František ve své apoštolské exhortaci vybízí farnosti k nasazení se pro chudé, jež je úkolem vycházejícím z podstaty církve. I on (i když v této oblasti čerpá převážně ze svého předchůdce) zdůrazňuje potřebu diakonické aktivity farního společenství. Výše uvedené dokumenty je tedy možno chápat jako vhodné a důležité impulzy pro uvědomění si potřeby participace při uskutečňování církevní sociální práce na úrovni farností.

1.4 Hlavní zdroje inspirace pro službu potřebným

V závěrečné - doplňující kapitole teoretické části si ukážeme, jakým způsobem je diakonie obsažena ve vybraných kapitolách Písma svatého a že právě Boží nasazení ve prospěch potřebným může být (nejen) pro farní komunity hlavním zdrojem inspirace pro realizaci diakonie. Následně si ve třech historických epochách velmi stručně shrneme nejdůležitější mezníky při organizaci charitativní diakonické činnosti v rámci církve. Ukážeme si, že v určitých obdobích církevních dějin byla diakonie realizovaná na takové úrovni, že i v současnosti může být velkou inspirací pro službu potřebným.

1.4.1 Charitně - diakonická inspirace z Písma svatého

„Dobře jsem viděl ujařmení svého lidu, který je v Egyptě. Slyšel jsem jeho úpění pro bezohlednost jeho poháněčů. Znam jeho bolesti. Sestoupil jsem, abych jej vysvobodil“ (Ex 3, 7-8). Sklonění Boha k lidem je základem a vzorem sklonění se k bližnímu. Člověk, který

pečuje o potřebné, v určitém slova smyslu imituje Boha, především Krista.⁸ Můžeme pozorovat, že v dějinách lidstva se charitativní služba rozvinula především tam, kde žila biblická víra (Pospíšil, 2002, s. 15, 16). Písmo svaté obsahuje celou řadu podnětů pro lidskou službu k potřebným, které můžeme klidně vztáhnout i do kontextu naší doby. Jednu z hlavních inspirací pro diakonickou pomoc můžeme spatřit v Božím rozhodnutí se pro znevýhodněné. Tuto skutečnost Doležel (2011, s. 28, 29) ilustruje v pasážích z jednotlivých žalmů: „Pro útlak ponížených, pro sténání ubožáků teď povstanu“, praví Hospodin (Ž 12,6). Nejen v tomhle úryvku, ale v celé řadě jiných úryvků ze Starého zákona můžeme spatřit, že Bůh stojí a jedná ve prospěch chudých, trpících a dalších „znevýhodněných“. V naprosté většině tady působení Boží lásky směřuje ke „kolektivním objektům“. Hospodin se stává nadějí pro ponížené (Ž 9,19), útočištěm pro utlačované a zdeptané (Ž 9,10), chrání slabé a chudé (Ž 18,28; Ž 35,10; Ž 76,10; Ž 109,31), slyší jejich nárek (Ž 10,17; Ž 34,7; Ž 69,34), je obhájcem vdov a otcem sirotků (Ž 68,6). Tuto skutečnost můžeme spatřit například v žalmu „Chval duše má Hospodina“ (146,9). Zde je navíc mimo sirotky a vdovy i ochráncem bezdomovců.

Ve Starém zákoně je typické, že pro pomoc znevýhodněným je ustanoveno množství právních opatření. Například v páté knize Mojžíšově Deuteronomiu nebo v Knize smlouvy (Ex 20,22-23,33) můžeme spatřit velké množství sociálních předpisů. Jednalo se o typy sociálních opatření na ochranu ohrožených skupin, jako je: právo azylu udělené uprchlým otrokům (Dt 23,16-17), zákaz utlačování cizinců (Ex 22,20) zákaz ukládání úroků (Ex 22,25, Dt 23, 20-21), příkaz k vyplácení mzdy nádeníkům (Dt 24, 15). Mezi další kroky patřilo rozdávání desátků chudým (levitům, vdovám, cizincům, sirotkům). Tato redistribuce sloužila alespoň k částečnému zabezpečení těchto skupin obyvatelstva. Podobně tomu dlužní amnestie (Dt 15, 1-11) byla milosrdným prostředkem z toho důvodu, aby nedocházelo k prohlubování

⁸ Bůh je vzorem veškeré služby, ve které se projevuje láska. Služba má základ v důvěře potřebného, v setkání a ve svědomí sloužícího. Pospíšil popisuje souvislost mezi Božím zjevením a křesťanskou charitativní službou. Jelikož základem služby je důvěra a setkání, můžeme konstatovat, že tajemství služby má mnoho společného se zjevením. Boží zjevení a dílo záchrany a spásy člověka Pospíšil nazývá „Božím skloněním se k člověku“. Zmiňované sklonění má trojí povahu: 1) Bůh sestupuje, aby osvobodil, pomáhal. 2) Bůh se k člověku sklání a přizpůsobuje se jeho myšlenkovým a kulturním schopnostem ve chvíli, kdy se mu zjevuje v lidském slově. 3) Vrcholným a vzorovým skloněním se Boha k člověku je vtělení Syna (Pospíšil, 2002, s. 14-18)

nouze u nejzranitelnějších skupin. Skutečnost, že Izraelité znali útrapy uprchlíků, utlačovaných a sami zakusili vysvobození (Dt 10, 19), vedla k jejich větší empatii vůči těmto skupinám. Ve třetí knize Mojžíšově (Lv 19, 2) je ukázáno, že člověk se Hospodinu připodobňuje tím, že projevuje lásku svým bližním. Ve starozákonní tradici již začalo docházet k náznakům identifikace Boha s chudými⁹, jež poté bylo naplno dovršeno v Ježíšově poselství (Doležel, 2008, s. 28-33).

Je nezpochybnitelnou skutečností, že Ježíš Kristus usilovně stál na straně chudých a potřebných. I z tohoto důvodu by měl být v diakonické oblasti pro křesťany v církvi hlavním zdrojem inspirace (Mette, 2002, s. 296, 297). Jedním z cílů jeho poslání byla zároveň i služba druhým (Alberich, Dřímál 2008, s. 134). Můžeme tvrdit, že prakticky celý jeho život byl diakonický a tuto skutečnost je možno nejvíce vidět v jeho smrti na kříži (Opatrný, 2011, s. 28), kde svou lásku skrze službu prokazoval ostatním až téměř do posledních chvil svého vykupitelského života na zemi (např. Jan 13,6-17, LK 22, 28). Jeho rozhodnutí se sloužit druhým se tak stalo pro učedníky naprosto podstatnou ustavující záležitostí (Kung, 2000, s. 148). „Kdo chce být mezi vámi první, buď otrokem všech. Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (Mk 10, 44–45). „Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal, tak budete dobrými správci milosti Boží v její rozmanitosti“ (1 Petr 4,10). Kristovu službu druhým můžeme tedy chápat jako základní normu a vzor. Kdo tedy slouží druhým, připodobňuje se Kristu. On sám byl vůči trpícím velmi solidární, často mu jich bylo velmi líto (Mt 9,36) a hluboce s nimi soucítit (Mk

⁹ V Bibli je o chudých řeč mnohokrát. Hebrejská slova (raš, ejon, dal, ani) jsou používána k označení situace „být chudý“ nebo „trpět nouzí“. Jednak jsou vztahována na lidi trpící nedostatkem materiálních věcí, ale rovněž také na aspekty jako hlad, nemoc, žebrání, útlak, nahota, ponižování. Ve velmi širokém slova smyslu mohou být pojmem „chudí“ označeni lidé, kteří byli v tehdejší společnosti sociálními problémy strádající a marginalizovaní (Doležel, 2006, s. 77,78). Ve Starém zákoně je chudoba chápána, jako něco, co by mělo být odstraněno, v Novém je naopak ukázáno, že chudoba má i určitý význam, především jako radikální připodobnění se Ježíši (Alberich, Dřímál 2008, s. 134). Uplatňování hluboké solidarity s chudými, kdy se každému rozdávalo tolik, co potřeboval, můžeme spatřit ve Skutcích apoštolů (Sk 4, 34,35). Tato část Písma je svědectvím o systematické pomoci chudým v prvotní církvi, objevují se zde i „utopické“ myšlenky o společenství majetku (Alberich, Dřímál 2008, s. 129).

1,41, Jan 3, 16). Jeho soucítění a sklonění se k nim je tedy velkým znamením Boží lásky (Pospíšil, 2002, s. 64, 92). Ve Starém zákoně, jak jsme již zmínili, má Boží působení spíše komunitní rozměr (Bůh zachraňuje určitou skupinu, společenství, nikoli jednotlivce). V Novém zákoně Ježíšova činnost byla naopak zaměřená z velké části na jednotlivce (křísil mrtvého, vyháněl zlé duchy z posedlého...), často směřovala k tělesně znevýhodněným a k tehdy společensky pohrdaným skupinám - očišťoval malomocné, uzdravoval slepé, chromé, dotýkal se nečistých, pořádal hostiny s celníky a hříšníky. V té době jeho nezvyklý přístup k těmto „vyloučeným“ zcela rušil tehdejší pravidla. Po svých učednících požadoval v tomto směru spolupráci a následování. Stejně tak Boží lid – církev se měla skrze skutky lásky podílet na hlásání Božího království (Doležel, 2008, s. 33-37). Všechny, kdo hledají Krista a slouží mu skrz službu trpícím, svou láskou naplní on sám. V den našeho konečného zúčtování nám Kristus položí otázku: „Posloužili jste mi ve svých bližních, kteří byli v nouzi?“ (Mt 25,40). Naše věčnost poté bude vypadat podle toho, jak odpovíme (Graubner, 2005, s. 2). Velmi hodnotnou ukázkou charitní praxe je Kristovo podobenství o milosrdném Samaritánovi, které pro křesťanskou charitu sehrálo velkou roli (Lk 10, 29-37). Došlo zde k posunutí chápání termínu „bližní“. Předtím byl tento pojem vztahován pouze na „vlastní“ lidi, v rámci tohoto podobenství však došlo k rozšíření na všechny (DCE, čl. 15). Pospíšil (2002, s. 97) pasáž, kde Samaritán postupuje způsobem, kdy nejprve ošetří polomrtvému rány, zaveze jej na místo, kde se o něj stará a následně ještě vyjedná návaznou péči, připodobňuje k potřebě efektivního organizačního postupu při výkonu sociální práce. Můžeme tedy konstatovat, že křesťanská charitativní služba je přímým pokračováním v Ježíšově spásitelském díle.

1.4.2 Charitně - diakonická funkce v jednotlivých historických epochách

1.4.2.1 Starověk

V předchozí podkapitole jsme již zmiňovali, že od počátků církve bylo její charitativní působení pokračováním v díle Ježíše Krista. Ve Skutcích apoštolů (Sk 6, 1-4) můžeme spatřit, že již v začátcích církevní komunity bylo potřeba určité organizace - například při redistribuci

potravin. Proto byla pro tuto službu ustanovena skupina sedmi diakonů¹⁰ – vybraných moudrých mužů. Jednalo se doslova o charitativně sociální službu v „nejvlastnějším slova smyslu“ (Pospíšil, 2002, s. 99). V některých charitních službách bývali jáhni zastupováni tzv. diakonkami. Tento stav se věnoval převážně ženám. Druhým ženským stavem, který doplňoval činnost jáhnů, byly tzv. vdovy. Mezi činnostmi, kterými se tento stav věnoval, patřilo především získávání prostředků chudým, návštěva vězňů nebo pohostinství. Jak se můžeme dočíst v Novém zákoně, v církevních obcích docházelo také k určité snaze o vyrovnaní rozdílu mezi chudými a bohatými. Pořádaly se materiální i finanční sbírky na pomoc těch nejchudších. Tyto sbírky byly realizované především během slavení eucharistie a se zvěstováním evangelia byla spojena služba bližním. Součástí bohoslužby byly „společné hostiny pro chudé“ tzv. „agapais“. Podstatný rys můžeme spatřit v tom, že služba potřebným byla tehdy úzce spjata s liturgií a s hlásáním evangelia (Doležel, 2008, s. 41, 42).

Kolem 3 - 4 století měla křesťanská církevní obec něco kolem 30000 členů. Podstatnou úlohu v charitní oblasti zastával biskup, který podobně jako jáhni nebo vdovy byl za charitní diakonii zodpovědný. Mezi jeho činnosti patřilo například: péče o nemocné, opuštěné, sirotky, hladové, nezaměstnané, vězně, organizování sbírek pro pronásledované nebo pro zasažené pohromou, spravedlivé rozdělování almužny a také péče o řádný pohřeb křesťanů. Na charitativní činnost, která měla v té době velmi dobrou organizovanost, bylo určeno velké množství finančních prostředků a rozsah péče o potřebné byl poměrně vysoký. Majetek církve byl chápán jako majetek chudých. Za vlády císaře Konstantina došlo zároveň k tomu, že tehdy již oficiálně uznané křesťanství začalo ovlivňovat svou solidaritou s chudými vrstvami i státní instituce. Církev tehdy začala zřizovat několik typů ústavů pro potřebné, například: diakoniae (předchůdce špitálů), nosokomika (útulky pro nemocné), xenodochiony (hostince pro poutníky a nemocné), útulky, sirotčince, starobince nebo ústavy pro odložené děti. Bylo zde i několik osobností, které svůj život zasvětily charitativní službě a při její organizaci byly velkými průkopníky. Jako příklad je vhodné připomenout si

¹⁰ Jáhni (diakoni) byli pověřeni důležitým úkolem církve - službou lásky při stolech (DCE, čl. 21). Tento úřad byl výrazný přibližně do 5. století, poté začala jejich dřívější činnost slábnout a přesunula se na jiné subjekty. Svým působením měli zapojit celou obec a starali se například i o cizince nepatřící do obce nebo procházeli tehdejší hostince a hledali potřebné. Těžiště tohoto úřadu se poté přesunulo do oblasti liturgické asistence a následně se stalo pouze „přestupnou stanicí kandidátů kněžského úřadu“ (Doležel, 2008, s. 45 - 47).

patriarchu konstantinopolského Jana Zlatoústého - velkého filantropa a zřizovatele xenodochií nebo arcibiskupa v Ceasareji svatého Basila Velikého – zakladatele obrovského špitálního komplexu, v jehož centru stál chrám. Celistvá sociální pomoc ve špitále zahrnovala jednak uzdravení vztahu k Bohu a dále léčbu, sociálně materiální pomoc a poradenství. V té době byla celkově sociální pomoc převážně celostní, začala být více a více plánovaná, organizovaná a od čtvrtého století i institucionalizovaná. Diakonická role biskupů a jáhnů začala upadat a na konci starověku se na uskutečňování charitní činnosti začal více podílet stát (Pospíšil, 2002, s. 101 – 106, Doležel, 2008, s. 47,48).

1.4.2.2 Středověk

Po pádu západořímské říše se staly nově vytvořené venkovské církevní struktury – farnosti, dále kláštery a biskupství určitými centry sociální asistence pro potřebné. Mimo almužnu dávali věřící na podporu chudých i desátek ze svého výdělku. Mezi jednu z charitativních činností tehdy patřilo i vykupování otroků (Pospíšil, 2002, s. 108 - 109).

Kolem 7. Století vznikaly tzv. chudinské korporace (podobnou strukturu mají v dnešní době svépomocné skupiny), kde vdovy, chudí nebo nemocní nebyli pouhými příjemci pomoci, ale zároveň se i podíleli například na úklidu kostela, pomoci při bohoslužbách a na dalších drobných činnostech. V důsledku katastrofy spojené s morovými epidemiemi se našla velká řada těch, kteří dobrovolně riskovali a nasazovali své životy při péči o nakažené. Od 11. století se v Evropě rozvíjely špitály – nemocnice, leprosária pro péči o malomocné a další podobná zařízení. Špitál byl tehdy hlavním aktérem ve výkonu sociální služby. Velkou zásluhu při ochraně a péči o sirotky, vdovy, nemocné nebo poutníky měly rytířské řády (např. Řád německých rytířů, Řád sv. Lazara). Rovněž vznikaly i nerytířské řády, které se také věnovaly charitně - ošetrovatelským aktivitám (např. Řád Ducha svatého, Špitální řád sv. Antonína). V této době působily i takzvané hnutí chudoby, které se zabývaly charitně-diaconickou činností. Z těchto hnutí se vyprofilovaly postavy jako sv. František z Assisi nebo sv. Dominik, kteří stáli za vznikem jedněch z nejvýznamnějších řeholních řádů. Opět se začal vracet biblický étos pomoci, díky kterému starost o chudé neznamenal pouze zmírnění chudoby, ale také dosažení větší blízkosti k této skupině. Tehdy se o diaconickou službu velmi zasloužili bratrstva, bekyně a „laici“ (měšťanské spolky), kteří své poslání stejně tak nacházeli ve službě druhým. Již ve 14. století se správa charitativního díla začala stávat více

světskou záležitostí. Naplno se poté tato skutečnost projevila v průběhu 15. století (Pospíšil, 2002, s. 109 – 120, Doležel, 2008, s. 48 - 53).

1.4.2.3 Novověk

Církev tehdy v oblasti služby chudým pomalu začala upadat. V důsledku reformace však k přílišnému zlepšení nedošlo, spíše naopak. Bylo tomu tak zaprvé kvůli názoru, že ke spáse stačí víra a nikoli skutky, zadruhé kvůli zabírání církevního majetku a zatřetí z důvodu husitských válek. V katolické církvi se charitní dílo začalo obnovovat prakticky až v druhé polovině 16. století (Pospíšil, 2002, s. 115 – 120). I za reformace však vznikla řada bratrstev, řeholních řádů a kongregací, které se věnovaly službě chudým (Messina, 2005, s. 110). Vznikaly také takzvané městské chudinské řády, což byl nový charakter péče o chudé. Pro diakonii církve představovala reformace významný zlom. Podle Luthera nesměla být pomáhající služba prostředkem k tomu, jak si zasloužit spásu. To mohlo mít za následek jednak zdůraznění rovnosti všech – prevence před zpředmětnění potřebných k získání vlastní spásy, zároveň ale došlo k podcenění „přirozeného potenciálu člověka v nouzi“. I Lutherova nauka o dvou říších – světské a duchovní, kdy služba chudým je povinností pouze světské moci, měla za následek úpadek solidarity s potřebnými. Španělský humanista Juan Luis Vives zdůrazňoval adresnou podporu chudým, jejich povinnost pracovat, vychovávat je k mravnímu životu a usilovat o to, aby jejich situace byla posuzovaná individuálně. Jednalo se tehdy o „první teoretickou reflexi obecné komunální chudinské politiky“ (Doležel, 2008, s. 54, 55). V důsledku krize charitativního díla církve spojeného i s humanistickým pojetím člověka, přestali být chudí viděni jako „posvátné zpřítomnění trpícího Krista“ a začali být také chápáni jako lenoši a potencionální zločinci. Charitativní činnost upadala a nemocnice a další ústavy bývaly často zanedbané. Došlo také k zániku velkého množství špitálů (Pospíšil, 2002, s. 116). V novověku sehrály v charitní oblasti velkou roli reformy Tridentského koncilu (1545-1563). Znovu došlo ke zdůraznění odpovědnosti za chudé a rovněž i v tomto období byla řada jednotlivců, kteří se podstatným způsobem zasloužili o kvalitnější organizaci péče o chudé, hladové, nemocné nebo umírající (sv. Karel Boromejský, sv. Ignác z Loyoly nebo Juan Ciudad). Velkou roli sehrál i sv. Vincent de Paul, který hlásal starokřesťanské přesvědčení, že každý pokřtěný je zavázán charitní službou o potřebné. V rámci farních komunit se snažil utvářet skupiny dobrovolníků pečujících o chudé a také zřizoval svépomocné skupiny.

V období mezi reformací a Velkou francouzskou revolucí docházelo v charitní oblasti ke značné diferenciaci. Vedle aktivit řádů a kongregací sílil vliv státních charitativně – sociálních projektů jako jsou komunální špitály, chudinské vyhlášky atd. (Doležel, 2008, s. 55, 56). V 17. Století vzniklo velké množství převážně ženských charitativních společenství a kongregací s odkazem na zmíněné velikány (Boromejky, Vincentýnky). V 18. století charitativní působení řeholních řádů a kongregací pokračovalo. Činnost řádů se rozšířila například na výdej polévek u bran nebo na sbírání opuštěných dětí. V této době byly po celé Evropě zakládány nalezince (Messina, 2005, s. 117). V důsledku Josefínských reforem došlo k centralizaci chudinské péče. Pro činnost špitálů byl zřízen centrální fond, ze kterého se měly financovat všechny špitály. Věřící přispívali do tzv. farních chudinských fondů svými dary a odkazy. Josef II. chtěl sice chudým pomáhat, ale díky některým jeho reformám došlo ke značné sekularizaci v oblasti péče o chudé (Pospíšil, 2002, s. 124 - 125).

Koncem 19. století nebyla charitativní činnost chápána jako „odpověď“ na bezprostřední potřeby člověka“, ale došlo k rozšíření do prostoru ochrany práv (Messina, 2005, s. 127). Mezi charitními aktéry začalo docházet k většímu vzájemnému propojení a koordinaci, což mělo za následek zřízení řady regionálních a národních center Charity (Doležel, 2008, s. 60). Od dvacátého století je charitativní činnost církve doplněna o prvky dle potřeb doby. I díky novým technologiím dochází k větší snaze o zapojení osob žijících na okraji společnosti (vězni, Romové, prostitutky, duševně nemocné, atd.) do společenského života (Messina, 2005, s. 135).

2. Průzkum

V praktické části diplomové práce se budeme zabývat vyhodnocováním průzkumného šetření, jež proběhlo ve farnostech Arcidiecéze olomoucké v rozmezí od ledna do března roku 2018.

2.1 Cíl průzkumu

Cílem průzkumu je zjistit a zmapovat, jakým způsobem je uskutečňovaná diakonická funkce ve farnostech v Arcidiecézi olomoucké. Dílčím cílem je zjistit hodnocení diakonické citlivosti farností jednotlivými kněžími (správci farností).

2.2 Stanovení výzkumných otázek:

Výzkumná otázka č. 1: Jakým způsobem je uskutečňovaná diakonická funkce ve farnostech v Arcidiecézi olomoucké?

Výzkumná otázka č. 2: Jak hodnotí diakonickou citlivost a funkci svých farností jednotliví kněží v Arcidiecézi olomoucké?

2.3 Metody primární analýzy dat

Pro naplnění cílů diplomové práce byl použit kvantitativně orientovaný průzkum. U tohoto druhu výzkumu se získaná data analyzují a následně dochází k deskripci, exploraci a případnému ověření pravdivosti vztahů mezi jednotlivými proměnnými. Důležité je, aby zároveň byla zachována validita a reliabilita daného měření (Hendl, 2008, s. 44).

Při analýze dat, které jsme získali v dotazníkovém šetření, jsme použili třídění dat prvního stupně. Byly sestaveny grafy a v případě některých otázek i tabulky absolutních a relativních četností s odpověďmi na jednotlivé otázky. Část doplňujících odpovědí respondentů jsme se rozhodli nezobrazovat v tabulkách, ale zvýraznit pomocí odrážek (primárně ty, při kterých respondenti odpovídali celými větami, a větší zestručnění by nemuselo umožnit správné pochopení odpovědi). Pro dosažení co největší přehlednosti byly vypočítané relativní četnosti vyjádřeny v grafech (i v některých tabulkách) v procentech. Jednotlivé grafy jsme použili v návaznosti na charakteru daných otázek. Použity byly grafy výšečové, sloupcové a spojnicové (všechny zpracovány v programu Microsoft Excel).

2.4 Metody sběru dat

Sběr dat proběhl pomocí elektronického dotazníku, který byl distribuován do farností Olomoucké arcidiecéze ve spolupráci s Olomouckým arcibiskupstvím na začátku roku 2018 (leden-březen). Dotazník obsahoval otázky, které byly řazeny do jedenácti okruhů. Okruhy měly sloužit k získání uceleného obrazu diakonie jednotlivých farností: 1. Sociodemografické údaje 2. Misijní, humanitární a rozvojová pomoc 3. Diakonické iniciativy na území farnosti 4. Aktivita biřmovanců 5. Svépomocné/podpůrné skupiny 6. Sbírký a benefiční akce 7. Podpora specializovaných zařízení a jejich klientů 8. Duchovní podpora potřebných a trpících 9. Jiné diakonické aktivity 10. Zhodnocení diakonické citlivosti farnosti 11. Zhodnocení diakonické funkce farnosti.

Dotazník obsahoval strukturované a u několika otázek i polostrukturované položky. V případě strukturovaných položek byly použity položky dichotomické a polytomické (Chráska, 2007, s. 165,166). V posledním okruhu byla u třech otázek použita Likertova škála. Dotazník z velké části vycházel z dotazníku, který zkoumal diakonickou funkci v Ostravsko – opavské diecézi¹¹ v roce 2014. Při vytváření aktuálního dotazníku muselo dojít k určitým změnám. Okruhy diakonických aktivit však zůstaly prakticky nepozměněné (došlo pouze k nepatrnému upřesnění).

Z důvodu dosažení větší návratnosti dotazníku (zmenšení doby potřebné k vypracování) bylo však potřeba odstranit některé méně podstatné položky a zúžit počet otevřených otázek. Zároveň jsme však určité položky museli doplnit (některé otázky ve výzkumu z roku 2014 nebyly aktuální - například otázka týkající se farního střediska Charity¹²). U některých kategorií došlo ke sloučení, jiné musely být naopak rozděleny, aby

¹¹ Dále jen OOD

¹² V roce 2015 napsal arcibiskup Graubner do Acta curiae nařízení, ve kterém vnesl potřebu rozšíření spolupráce mezi profesionální Charitou a farnostmi. K vzájemné spolupráci by mělo dojít tak, že Charita bude působit ve všech farnostech svého obvodu a skrze mobilizaci dobrovolníků se bude podílet na vzniku místních společenství církve. Je zde podotknuto, že charitní profesionálové a dobrovolníci jsou stejně důležití, navzájem se potřebují a svého cíle nedosáhnou bez vzájemné spolupráce. Proto přátelé charity, dobrovolné charitní skupiny utvoří FARNÍ STŘEDISKA CHARITY, které budou součástí charitní struktury. Jejich hlavním úkolem

byl formát dotazníku lépe kvantitativně zpracovatelný. U všech odpovědí jsme použili menší škálový rozptyl, který jsme v rámci dotazníku zhodnotili pro orientaci respondenta jako vhodnější a časově úspornější. Zmíněný rozptyl jsme zároveň vytvořili tak, aby mohlo dojít k následné komparaci dat z jednotlivých diecézí. Respondenta jsme se snažili více uvést do perspektivy, kterou dotazník sleduje, aby se následně dokázal lépe orientovat ve sledovaném tématu a byl schopen například rozlišit, které diakonické aktivity koná a nekoná farnost jako komunita, a které mají spíše privátní angažmá.

2.4.1 Charakteristika průzkumného vzorku

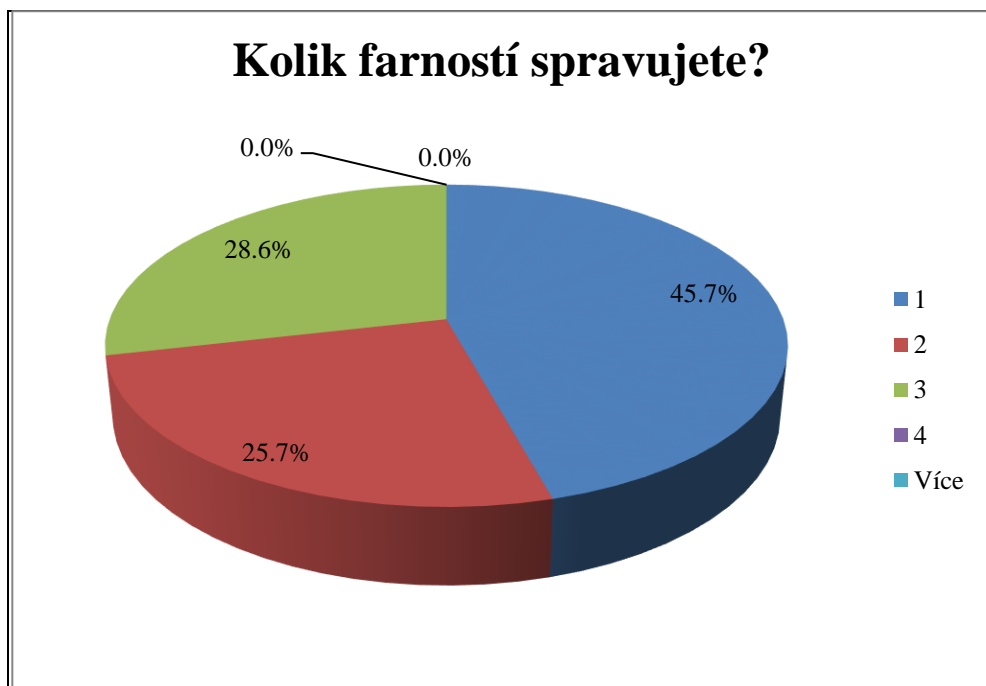
Základní soubor tvořili kněží Arcidiecéze olomoucké. Jednalo se však pouze o kněze, kteří spravují minimálně jednu farnost v diecézi (ne tedy všichni kněží v diecézi). Výběr respondentů byl záměrný – dotazník byl distribuován všem správcům farností diecéze. Do Arcidiecéze olomoucké patří 21 děkanátů a celkem 418 farností (z toho 200 obsazených a 218 spravovaných *excurendo*). Jednotliví respondenti v případě, že spravují mimo svou domovskou farnost i nějakou neobsazenou farnost, dostali možnost vyplnit dotazník navíc zvlášť i pro farnost/i, kde jsou administrátory *excurendo*. Do výzkumného souboru byly tedy zařazeny všechny farnosti Arcidiecéze olomoucké (i ty spravované *excurendo*). Celkově se vrátilo 68 dotazníků z obsazených farností a pouze dva z farností spravovaných *excurendo*.

by mělo být „vidět“ potřebné lidi ve farnosti a organizovat „dobré skutky“. Na konkrétní podobě služeb se dohodnou s profesionální Charitou. Ta by měla být vůči farnímu středisku podpůrným, zaštitujícím a poradním orgánem. Skrz profesionální charitu by měly proudit i veškeré finance. Vedoucí farního střediska by měl být na návrh faráře jmenovaný děkanem. Pojítkem mezi dobrovolnými farními středisky a profesionální charitou by měl být pastorační asistent placený arcibiskupstvím, který má zároveň v náplni práce koordinaci charitní práce s kněžími (Graubner, 2015, s. 3).

2.5 Analýza odpovědí dotazníkového šetření

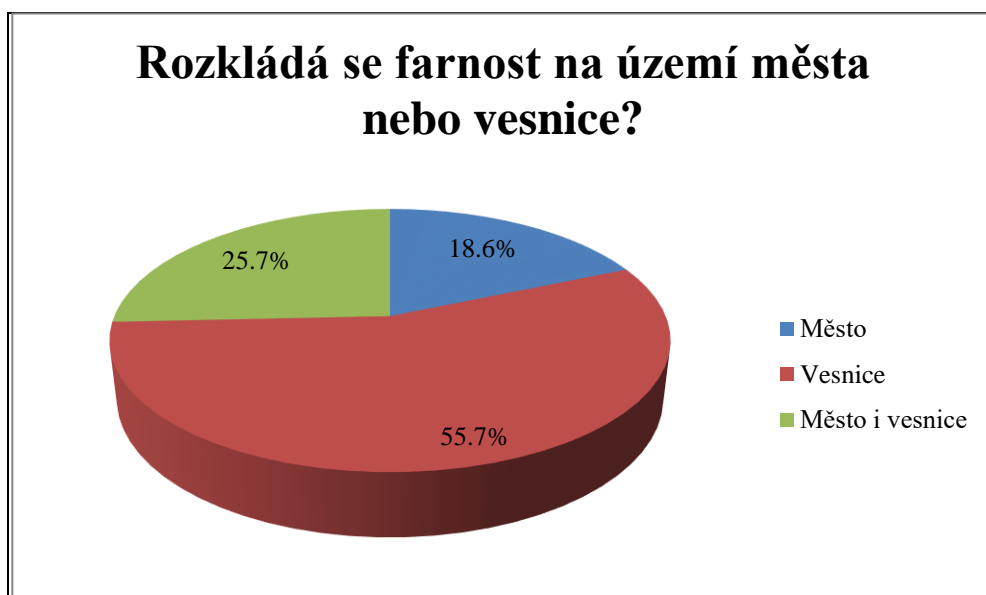
2.5.1 Sociodemografické údaje

Graf č. 1: Počet farností spravovaných jednotlivými respondenty

Z celkového počtu 70 odpovědí uvedlo 32 (45,7%) respondentů, že spravují jednu farnost (nejvíce farností bylo tedy nesložených). Dvě farnosti spravuje 18 (25,7%) respondentů a tři farnosti má na starosti 20 (28,6%) respondentů. Žádný z respondentů nevedl, že by spravoval 4 a více farností.

Graf č. 2: Územní rozložení farností

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku jsme se dozvěděli, že 13 (18,6%) farností se rozkládá pouze na území města. Nejvíce farností - 39 (55,7%) se rozkládá na území vesnice a 18 (25,7%) farností z celkového počtu se rozkládá na území města i vesnice.

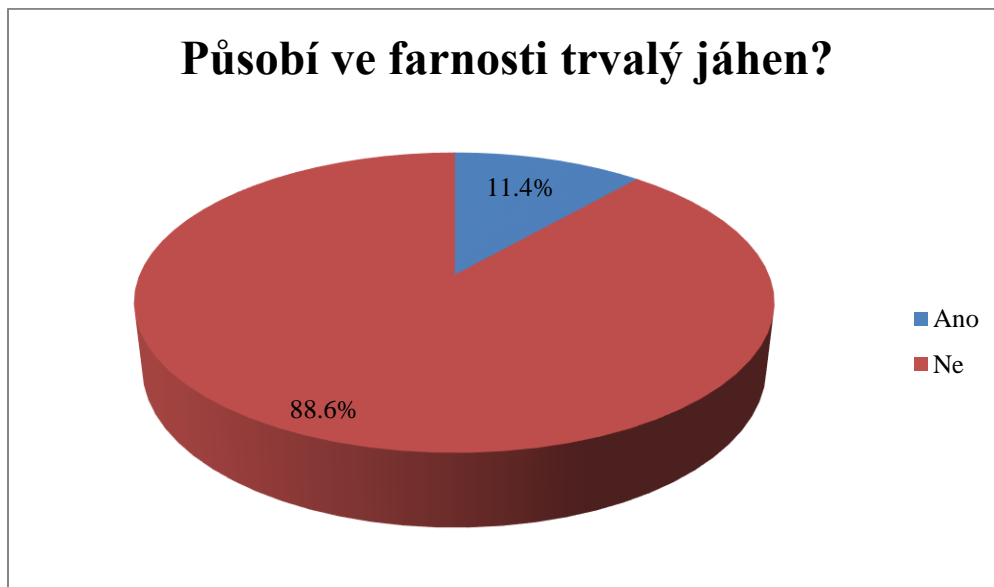
Graf č. 3: Přibližný počet účastníků bohoslužeb ve farnostech

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku odpověděl pouze jeden respondent (1,4%), že počet věřících v jeho farnosti je dle posledního sčítání menší než 50.

Odpověď 50 – 100 věřících uvedlo 13 (18,6%) respondentů. Největší zastoupení - 36 (51,4%) ve výzkumu mají farnosti, u kterých je přibližný počet mezi 100 – 500 věřících. Nad 500 věřících má 20 (28,6%) farností.

Graf č. 4: Působení trvalého jáhna ve farnostech

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku jen 8 (11,4%) respondentů odpovědělo, že v jejich farnosti působí trvalý jáhen. 62 (88,6%) uvedlo, že ve farnosti trvalý jáhen nepůsobí.

Graf č. 5: Přítomnost řeholního řádu/kongregace na území farností

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku 8 (11,4%) respondentů uvedlo, že na území jejich farností sídlí nějaký řád či kongregace. 62 (88,6%) však uvedlo, že žádný řád ani kongregace na území jejich farností nesídlí.

Graf č. 6: Zřízení pastorační rady ve farnostech

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku 64 (91,4%) dotazovaných odpovědělo, že jejich farnost má zřízenou pastorační radu a 6 (8,6%) uvedlo, že jejich farnost zřízenou pastorační radu nemá.

Graf č. 7: Zřízení farního střediska Charity ve farnostech

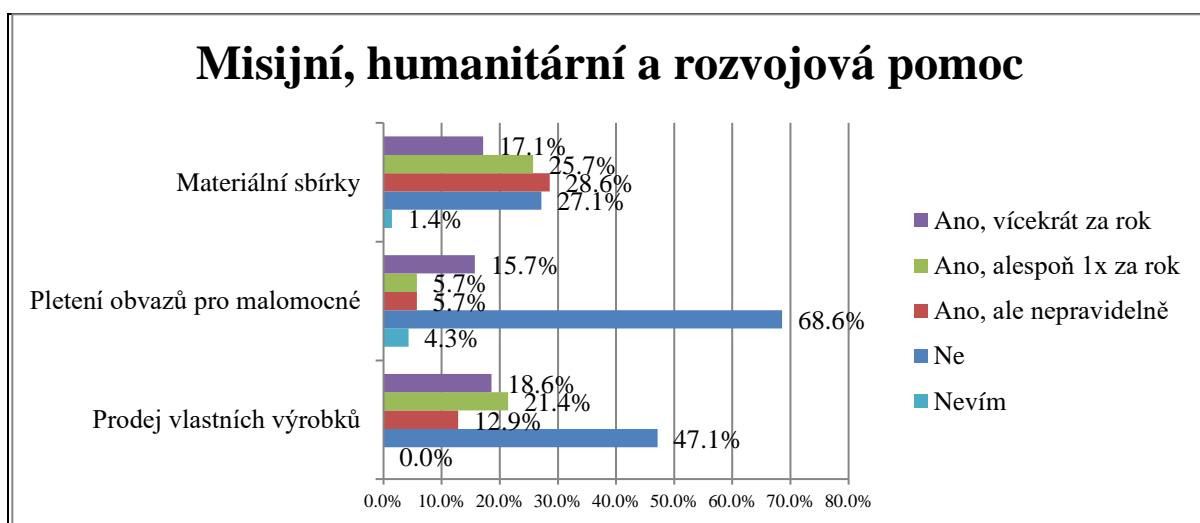

Z celkového počtu 70 farností má zatím 16 (22,9%) farností zřízené farní středisko Charity, 54 (77,1%) jej zřízené nemá. Možnost, že probíhají přípravy na založení farního střediska Charity, nevybral žádný respondent.

2.5.2 Misijní, humanitární a rozvojová pomoc

Tento okruh umožňoval respondentům zahrnout i pomoc (finanční nebo materiální) poskytovanou skrze Charitu a jiné organizace.

Graf č. 8: Misijní, humanitární a rozvojová pomoc

Materiální sbírky (např. vánoční balíček, stará kola, brýle apod.) na podporu potřebných lidí v misiích nebo méně rozvinutých zemích.

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku ve 12 (17,1%) farnostech realizují nějakou materiální sbírku vícekrát do roka, 18 (25,7%) farností jí realizuje alespoň 1x do roka, 20 (28,6%) jí realizuje nepravidelně, 19 (27,1%) farností žádnou materiální sbírku nerealizuje a v 1 (1,4%) případě neví.

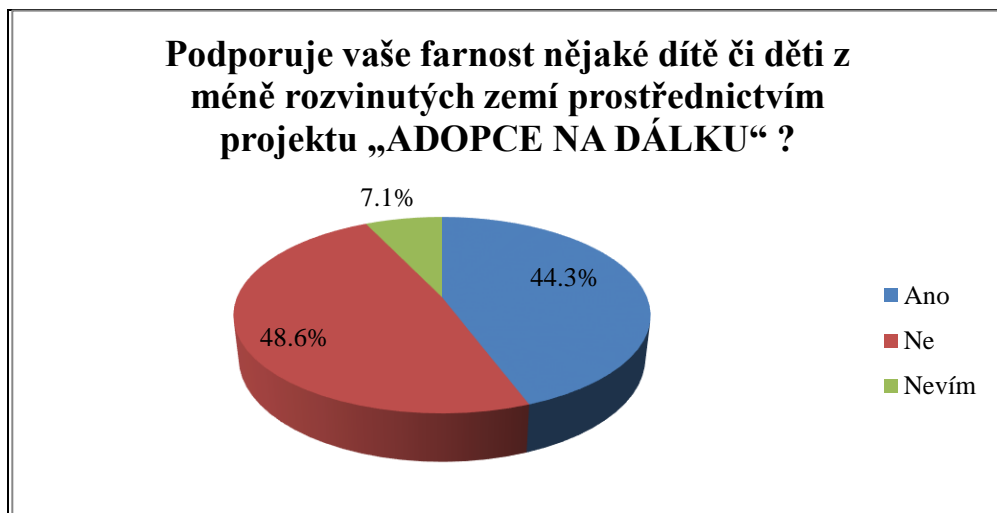
Pletení ob vazů pro malomocné

Tato činnost je v jednotlivých farnostech uskutečňovaná v následující intenzitě: 11 (15,7%) farností vícekrát za rok, 4 (5,7%) farnosti alespoň 1x za rok, 4 (5,7%) farnosti nepravidelně. Ve 48 (68,6%) farnostech, tedy v převážné většině, není uskutečňována vůbec a 3 (4,3%) duchovní neví.

Prodej vlastních výrobků (např. malování pohledů dětmi, Misijní koláč) kdy výtěžek putuje na podporu misií nebo jiné dobročinné projekty v méně rozvinutých zemích.

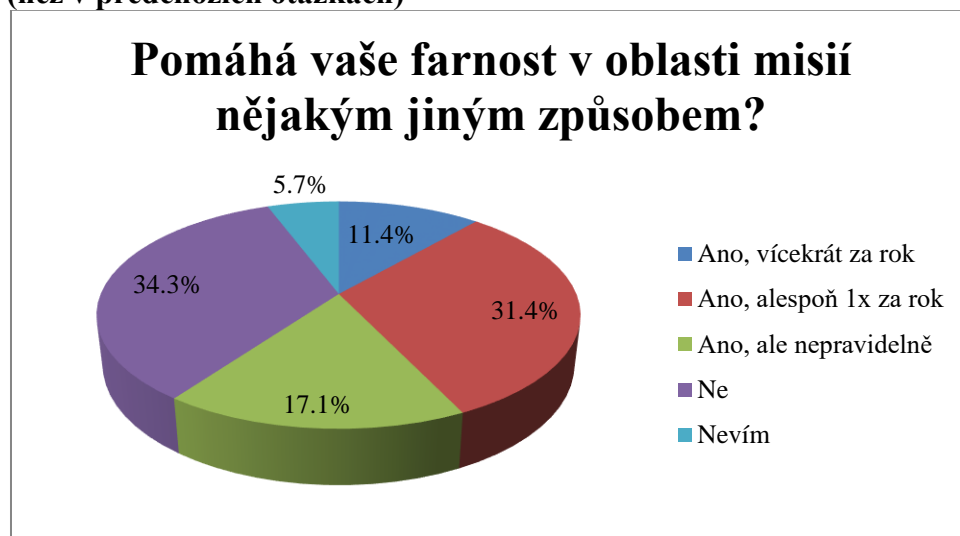
V tomto případě bylo zjištěno, že prodej vlastních výrobků, při kterých výtěžek z prodeje jde do třetích zemí, uskutečňuje ze 70 farností: vícekrát za rok 13 (18,6%) farností, alespoň 1x za rok 15 (21,4%) farností a nepravidelně jsou vlastní výrobky ve výše uvedeném smyslu prodávány v 9 (12,9%) farnostech. Téměř polovina farností – 33 (47,1%) tuto činnost nerealizuje vůbec. Možnost „nevím“ ne zvolil žádný respondent.

Graf č. 9: Adopce na dálku

Z celkového počtu 70 odpovědí na otázku „Podporuje vaše farnost nějaké dítě či děti z méně rozvinutých zemí prostřednictvím projektu Adopce na dálku?“ odpovědělo 31 (44,3%) respondentů že „ano“. 34 (48,6%) odpovědí bylo „ne“ a 5 (7,1%) respondentů odpovědělo „nevím“.

Graf č. 10: Pomoc farností v oblasti misí jiným způsobem (než v předchozích otázkách)

Z celkového počtu 70 odpovědí na otázku „Pomáhá vaše farnost v oblasti misí nějakým jiným způsobem?“, byly odpovědi mezi farnostmi následující: 8 (11,4%) farností pomáhá v oblasti misí vícekrát do roka, 22 (31,4%) alespoň 1x do roka, 12 (17,1%) pomáhá, ale nepravidelně, 24 (34,3%) žádným jiným způsobem v oblasti misí nepomáhá a 4 (5,7%) respondenti nevěděli. Respondenti, kteří odpověděli kladně, byli následně vyzváni, aby konkretizovali, jakým jiným způsobem jejich farnost pomáhá. Na tuto podotázku odpovědělo celkem 41 (58,6%) farností. Část respondentů však uváděla příklady misijní pomoci, které bylo možné jednoznačně přiřadit k otázkám na začátku okruhu buď pod kategorií „materiální sbírky“ nebo pod kategorií „prodej vlastních výrobků“.

Pro celistvou představu si nejprve uvedeme i ty jednoznačně nesprávně zařazené odpovědi:

- potravinová sbírka
- posílání balíčků na Ukrajinu (2x)
- sbírka hygienických věcí
- misijní koláč
- prodej vlastních výrobků v rámci vánočního a velikonočního misijního kroužku
- Vyskytla se zde i odpověď (tříkrálová sbírka), kterou nešlo přiřadit ani k výše uvedeným kategoriím (jelikož na podporu misí výtěžky z tříkrálových sbírek neputují).

Zde jsou uvedeny odpovědi, které již můžeme označit jako legitimní vůči otázce „Pomáhá vaše farnost v oblasti misí nějakým jiným způsobem?“ Často se jednalo o nejrůznější **finanční sbírky na misie:**

- misijní sbírky (6x),
- sbírky – nekonkretizováno (5x)
- finanční pomoc - nekonkretizováno (3x)
- sbírky na malomocné
- sbírka na Ukrajinu (výtěžek z farního plesu)
- ad hoc sbírka
- beseda s misionářem spojená se sbírkou
- sbírka skrze mladé misionáře
- pravidelná misijní sbírka

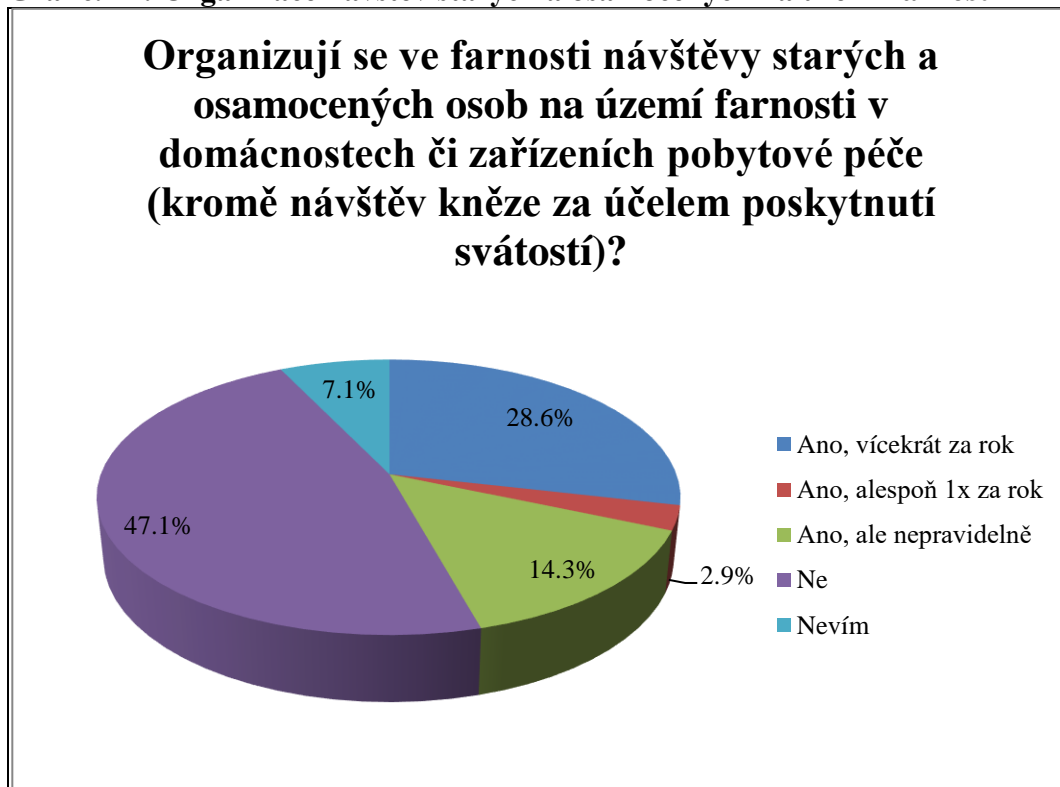
- finanční pomoc studentů kněžství v misiích
- finanční pomoc českým misionářům
- finanční podpora selesiánských misií v Bulharsku
- misijní klub – příspěvek na chléb pro misie

Vyskytovaly se zde i nejednoznačně přiřaditelné odpovědi, u kterých si nejsme jistí, že se týkaly finanční pomoci pro misie. Uvedli jsme zde zároveň i „jiné“ odpovědi, u kterých je zřejmé, že se finanční pomoci pro misie netýkaly:

- dobrovolná služba skrze jednu farnici v rámci selesiánského misijního díla v Keni
- podpora sirotčince v Kongu
- podpora dobrovolníka v Sadbě
- podpora tanzánského kněze p. Bruna Mwakabingy
- podpora misií v Hondurasu P. Stanislava Bindase
- podpora misijních projektů dle nabídky Charity
- sociální pomoc v Africe Beth Miriam
- dary pro farnost na Haiti
- prodej růženců
- adopce bohoslovce
- duchovní adopce dětí
- adopce dětí v rozvinutých zemích skupinou farníků (ale nikoli přes adopci na dálku)
- koncert na podporu misijního území na severu Čech
- modlitby

2.5.3 Diakonické iniciativy na území farnosti

Graf č. 11: Organizace návštěv starých a osamocených na území farnosti

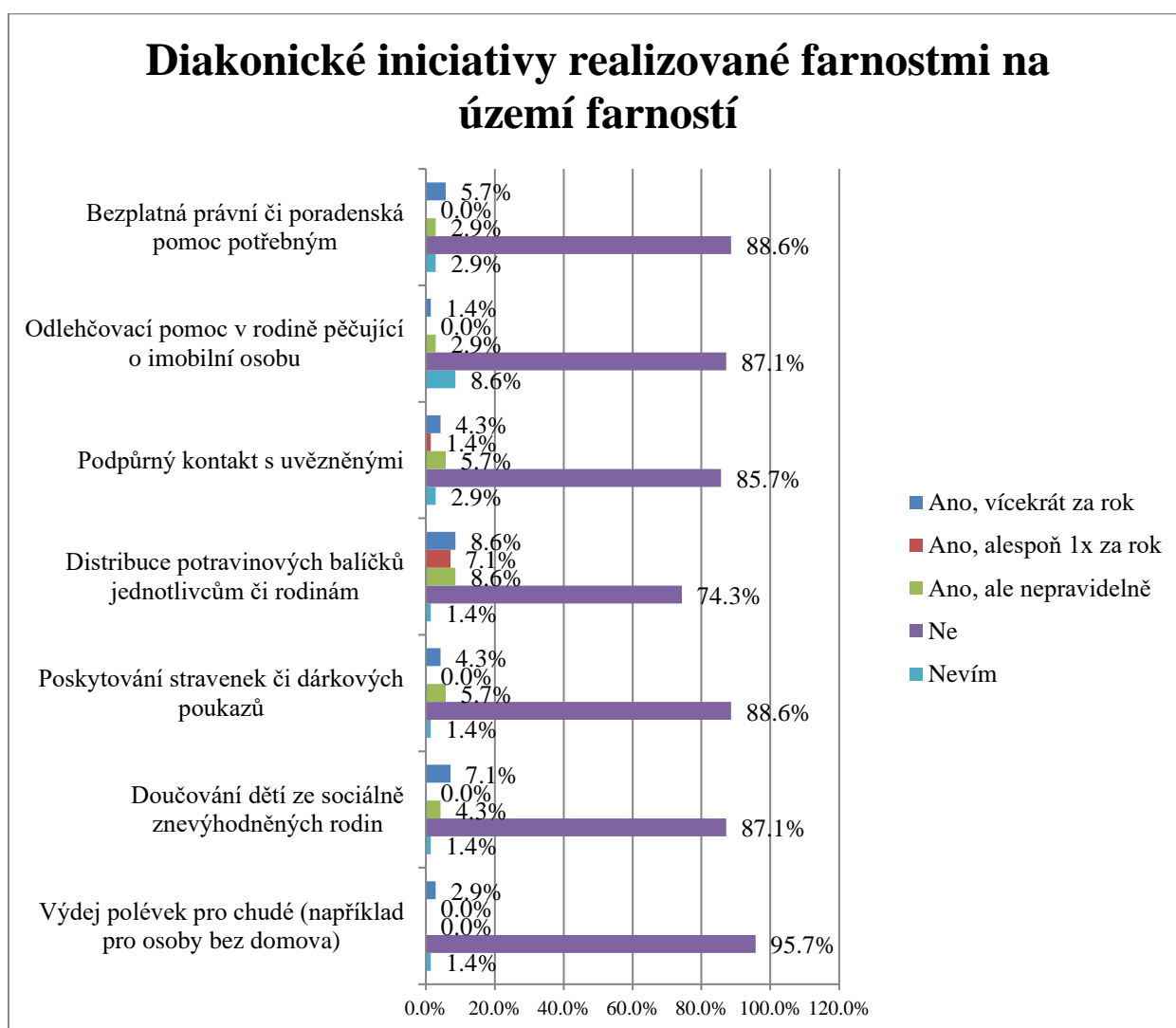

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku byly odpovědi mezi farnostmi následující: 20 (28,6%) organizuje tento druh návštěv vícekrát do roka, 2 (2,9%) farnosti alespoň 1x do roka, 10 (14,3%) farností tento druh pomoci organizuje, ale nepravidelně. Přibližně polovina farností - 33 (47,1%) nic takového neorganizuje a 5 (7,1%) respondentů neví. Respondenti, kteří odpověděli kladně, byli následně vyzváni, aby konkretizovali, co je náplní těchto návštěv. Mohli zároveň označit i více možností, případně dopsat chybějící aktivity v oblasti organizace návštěv starých a osamocených. Na tuto podotázku odpovědělo celkem 34 (48,6%) farností a jednotlivých kategorií (po doplnění tří které respondenti dopsali) bylo 10. Jednotlivé frekvence a procentuální vyjádření jednotlivých odpovědí (z celkového počtu 70 farností) jsme zaznamenali v níže zobrazené tabulce.

Tabulka č. 1: Náplň návštěv starých a osamocených na území farnosti

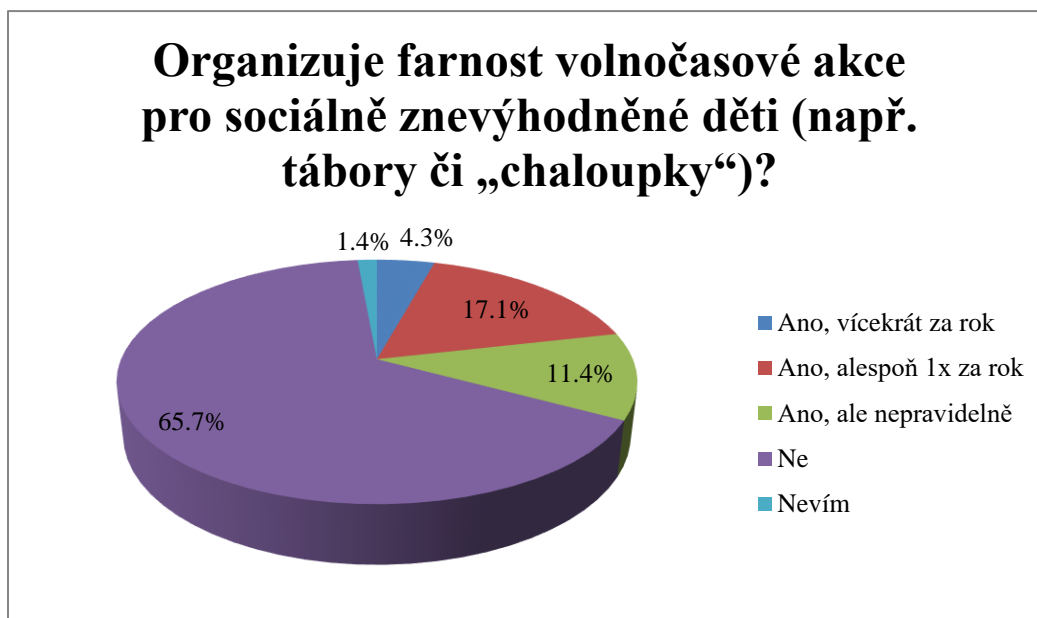
Prostý rozhovor	21	30,0%
Společná modlitba	18	25,7%
Donáška farního časopisu	17	24,3%
Poskytnutí útěchy	17	24,3%
Odvoz na bohoslužbu	15	21,4%
Výpomoc s chodem domácnosti	8	11,4%
Odvoz k lékaři	3	4,3%
Doprovod při procházce	1	1,4%
Četba	1	1,4%
Donáška eucharistie každou neděli do domova důchodců	1	1,4%

Graf č. 12: Vybrané diakonické iniciativy realizované farnostmi na území farností

Z výše zobrazeného grafu můžeme vyčíst, že diakonické iniciativy (realizované farnostmi), na které jsme se v rámci výše uvedené otázky jednotlivých respondentů dotazovali, jsou v jednotlivých farnostech realizované spíše ojediněle. Mimo otázku zjišťující distribuci potravinových balíčků (zde byla nejvyšší kladná odpověď u 17 (24,3%) respondentů) byla záporná odpověď byla u ostatních diakonických iniciativ vždy vyšší jak 85%. Kromě již zmíněné distribuce potravinových balíčků, byla kladná odpověď převyšující 10% ještě u podpůrného kontaktu s uvězněnými (11,4%), u poskytování stravenek/dárkových poukazů (10%) a u doučování dětí ze sociálně znevýhodněných rodin (11,3%). Nejméně častou diakonickou iniciativou bylo naopak výdej polévek pro chudé, zde kladně odpověděly pouze 2 (2,9%) farnosti.

Graf č. 13: Organizace volnočasových akcí pro sociálně znevýhodněné děti

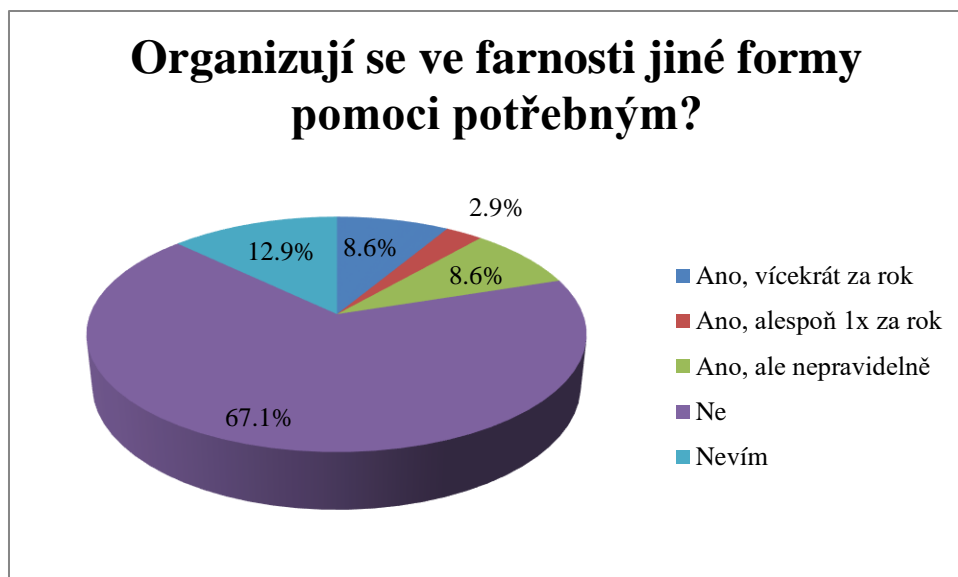
Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku jsme zjistili, že volnočasové akce pro sociálně znevýhodněné děti v jednotlivých farnostech jsou uskutečňované v následující intenzitě: 3 (4,3%) vícekrát za rok, 12 (17,1%) alespoň 1x za rok, 8 (11,4%) ano - nepravidelně. Ve 46 (65,6%) farnostech, tedy v převážné většině, není uskutečňována vůbec a 1 (1,4%) duchovní neví. Respondenti, kteří odpověděli kladně, byli následně vyzváni, aby konkretizovali, co je náplní volnočasových akcí, které farnost organizuje pro sociálně znevýhodněné. Mohli zároveň označit více možností, případně dopsat

chybějící volnočasové akce. Na tuto podotázku odpovědělo celkem 24 (34,3%) farností a jednotlivých kategorií (po doplnění čtyř které respondenti dopsali) bylo celkem sedm. Frekvence a procentuální vyjádření jednotlivých odpovědí (z celkového počtu 70 farností) jsme zaznamenali v níže zobrazené tabulce.

Tabulka č. 2: Náplň volnočasových akcí pro sociálně znevýhodněné

Tábory (putovní, stanové...)	19	27,10%
Jednodenní akce (fotbalový turnaj, drakiáda...)	8	11,40%
Víkendové pobyty (duchovní obnovy, lyžařské pobyty...)	7	10,00%
Týdenní pobyt zdarma na faře pro děti	1	1,40%
Hry, modlitba, utužení kolektivu	1	1,40%
Farní zájezdy	1	1,40%
Záměrné dobrovolnictví z řad farníků pro nízkoprahové zařízení	1	1,40%

Graf č. 14: Organizace jiných forem pomoci potřebným

Na otázku zdali jsou v jednotlivých farnostech organizované ještě jiné formy pomoci potřebným bylo odpovězeno v následující intenzitě: 6 (8,6%) vícekrát za rok, 2 (2,6%) alespoň 1x za rok, 6 (8,6%) nepravidelně. Ve 47 (67,1%) farnostech, tedy v převážné většině, nejsou uskutečňovány vůbec a 9 (12,9%) duchovních o nich neví. Respondenti, kteří odpověděli kladně, byli následně vyzváni, aby konkretizovali, co je náplní těchto jiných forem pomoci potřebným organizovaných v jejich farnosti. Na tuto podotázku odpovědělo celkem 14 (20,0%) farností. Téměř ve všech případech (kromě odpovědí: ubytování, operativní pomoc v aktuálním problému, pomoc čteným bezdomým přicházejících na faru, „Práce s

rodinami, ve kterých jsou rodiče před nebo po rozvodu“) se jednalo o odpovědi, které respondenti mohli přiřadit nebo přiřadili zároveň i v rámci jiného okruhu. Kompletní odpovědi jsou však zaznamenány v níže uvedené tabulce.

Tabulka č. 3: Náplň jiných forem pomoci potřebným organizovaných farnostmi

1	Vršky, známky, operativní pomoc v aktuálním problému, jídlo, ubytování
2	Vánoční sbírka jídla, domácího zboží (chemě)
3	Finanční - z Tříkrálové sbírky a Postní almužny
4	Řeholní sestry potřebné navštěvují a pomáhají jim
5	Peněžní sbírky
6	Sbírka obnošeného šatstva, Postní almužna
7	Ve farnosti se pořádaly sbírky na farnosti postižené povodněmi - min. 3x a 1x i materiální sbírka
8	Svážení nemocných z oddělení nemocnice na mši svatou
9	Postní almužna
10	Modlitba (i přes SMS)
11	Pomoc četným bezdomým přicházejících na faru
12	Práce s rodinami, ve kterých jsou rodiče před nebo po rozvodu
13	Návštěvy, komunikace
14	Distribuce potravinové banky, oblečení, Mikuláš, Vánoce

2.5.4 Biřmovanci

Graf č. 15: Zapojení biřmovanců do pomoci potřebným během jejich přípravy na biřmování

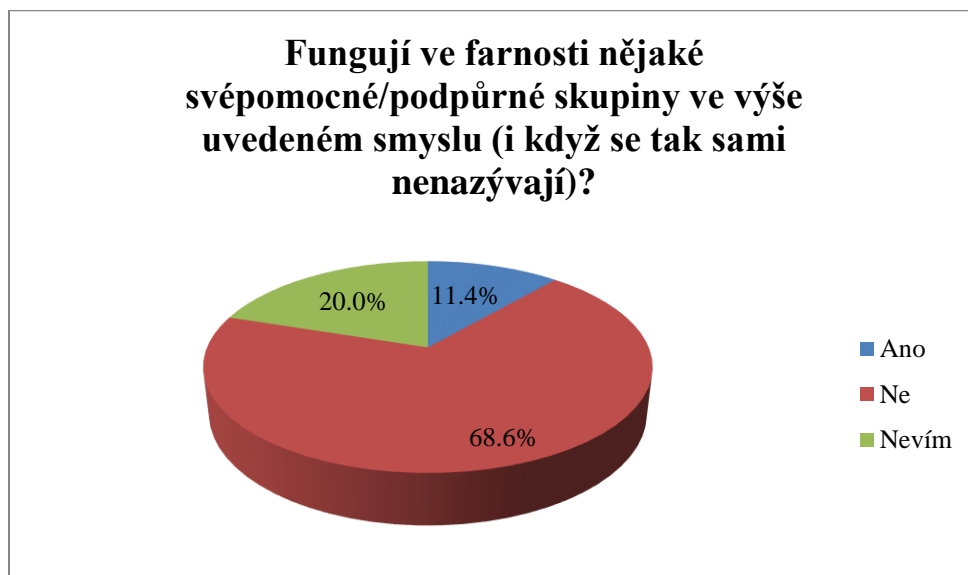
Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku uvedlo 12 (17,1%) respondentů, že ve farnosti, kterou spravují, se biřmovanci během přípravy na biřmování zapojují do pomoci potřebným. V 50 (71,4%) farnostech, což je převážná většina, k ničemu takovému během přípravy biřmovanců nedochází. 8 (11,4%) respondentů odpovědělo, že neví. Respondenti, kteří uvedli, že se biřmovanci v jejich farnosti zapojují do pomoci potřebným, byli vyzváni, aby následně uvedli, co je náplň zmíněné pomoci. V nabídce měli na výběr ze tří možností a dále mohli připsat i jinou náplň pomoci, jestliže nebyla zmíněná. Na tuto podotázku odpovědělo kladně 12 (17,1%) respondentů. V rámci této otázky respondenti mohli zaškrtnout i více možností. Frekvence a procentuální vyjádření jednotlivých odpovědí (z celkového počtu 70 farností) jsme zaznamenali v níže zobrazené tabulce. Možnost „jiná náplň pomoci“ nedoplnil žádný respondent.

Tabulka č. 4: Náplň pomoci potřebným ze strany biřmovanců během jejich přípravy

Zapojení do dobročinných aktivit farnosti	7	10,00%
Dobrovolnictví v zařízeních sociálních či jiných služeb	5	7,10%
Pomoc s organizací sbírky pro potřebné ve farnosti	4	5,70%

2.5.5 Svépomocné/podpůrné skupiny

Graf č. 16: Existence svépomocných/podpůrných skupin ve farnostech

Ze 70 odpovědí na otázku „Fungují ve farnosti nějaké svépomocné/podpůrné skupiny ve výše uvedeném smyslu¹³ (i když se tak samy nenazývají)?“ respondenti uvedli, že tato forma svépomoci ve farnostech existuje v 8 (11,4%) případech. 48 (68%) duchovních uvedlo, že žádné svépomocné skupiny v jejich farnostech nefungují a 14 (20,0%) nevědělo.

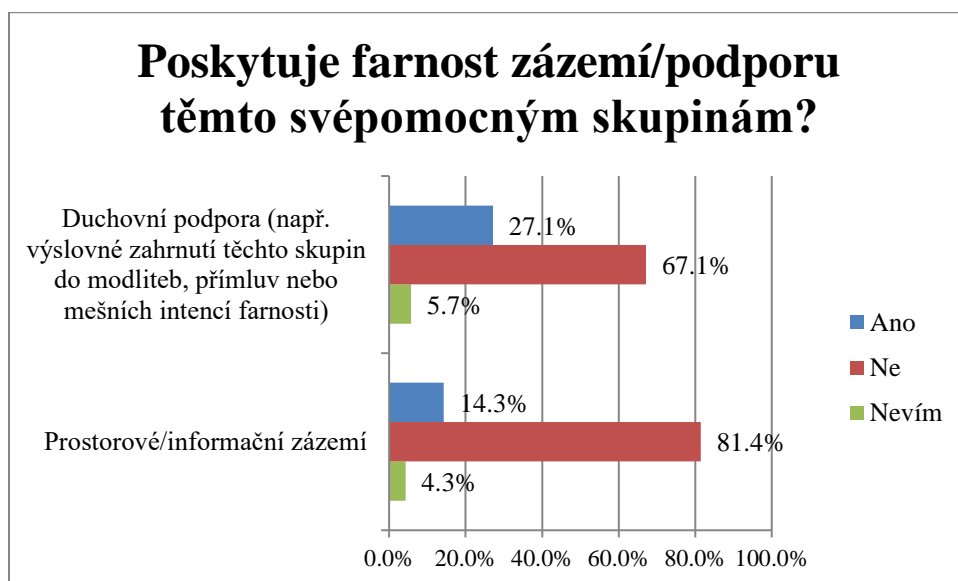
Respondenti, kteří odpověděli kladně, byli následně vyzváni, aby uvedli, o které typy svépomocných skupin se jedná. Tuto podotázku konkretizovalo celkem 6 (8,6%) farností (i když ve výše uvedené otázce odpovědělo kladně 8 (11,4%) farností). Jednotlivé odpovědi jsou uvedeny v níže zobrazené tabulce. Pokud však vezmeme v potaz skutečnost, že dva respondenti v předchozí otázce uvedli odpověď „ano“, ale dále již nekonkretizovali typy svépomocných skupin, a zároveň mezi níže uvedenými odpověďmi se pouze o jedné z odpovědí („Svépomocná skupina pro ty, kdo pečují doma o nemocné, je ve farnosti organizována Charitou“) dá s jistotou konstatovat, že se jedná a o svépomocnou skupinu v pravém slova smyslu (navíc je však tato svépomocná skupina organizována Charitou) a polovinu odpovědí můžeme zcela vyloučit („Farnost zaměstnávala dlouhodobě nezaměstnané přes UP“, „Ostrůvek křesťanské lásky - dům, kde se pečuje o nemocné“, „Mše sv. za nemocné“), nemůžeme kladné odpovědi v rámci této otázky považovat za validní.

Tabulka č. 5: Typy svépomocných skupin ve farnostech

1	Rodiny
2	Farnost zaměstnávala dlouhodobě nezaměstnané přes UP
3	Ostrůvek křesťanské lásky - dům, kde se pečuje o nemocné
4	Mše sv. za nemocné
5	Svépomocná skupina pro ty, kdo pečují doma o nemocné, je ve farnosti organizována Charitou
6	Bezdomovci a sociálně vyloučení

¹³ Pojem „svépomocná skupina“ jsme respondentům v dotazníku vysvětlili následujícím způsobem: Svépomocná skupina lidí, kteří doma pečují o své blízké; Skupina pro osamělé matky s dětmi; Skupiny závislých na návykových látkách, truchlících, dlouhodobě nezaměstnaných, psychicky nemocných, zdravotně postižených atd. Patří sem také situační iniciativy, v nichž se sdružují např. obyvatelé určité městské čtvrti nebo ulice, aby zlepšili svou bytovou a životní situaci; zaměstnanci podniku, jemuž hrozí konkurz, aby bojovali za udržení svých míst; obyvatelé, kteří v plánované stavbě silnice spatřují ohrožení svého bezpečí a zdraví atd.

Graf č. 17: Poskytování zázemí/podpory svépomocným skupinám ze strany farnosti

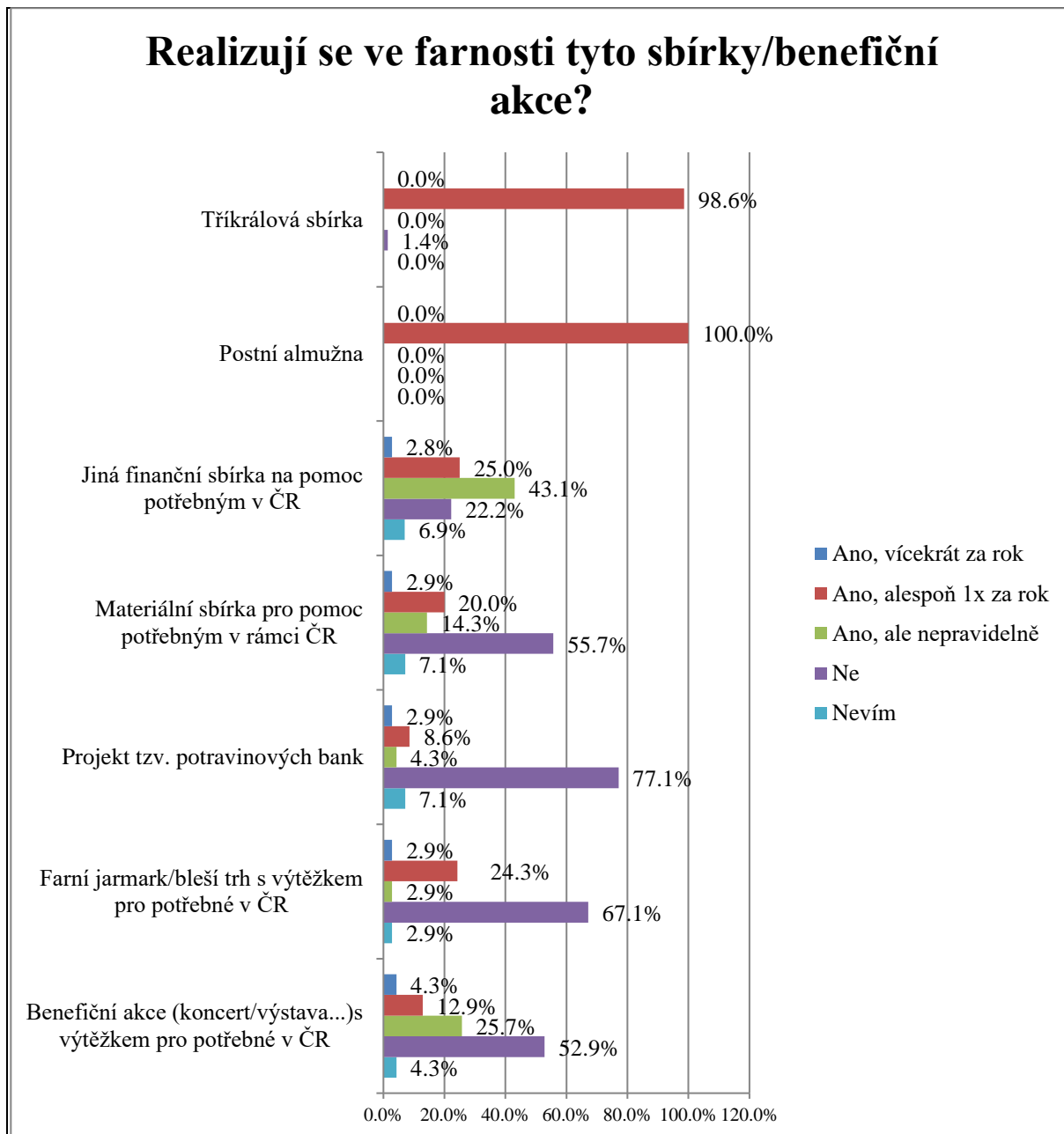

Z celkového počtu 70 odpovědí na výše uvedenou položku uvedlo v případě duchovní podpory 19 (27%) farností, že podpora tohoto charakteru je svépomocným skupinám poskytována. 47 (67%) farností (tedy většina) tento druh podpory zmíněným skupinám neposkytuje a 4 (5,7%) respondenti nevěděli.

Co se týče prostorového/informačního zázemí, 10 (14,3%) farností tento druh zázemí poskytuje. V převážné většině – v 57 (81,4%) farnostech však žádné takové zázemí svépomocným skupinám poskytováno není a 3 (4,3%) respondenti nevěděli. I u této otázky nemůžeme (s ohledem na nepřesnosti v rámci výše uvedené otázky) odpovědi respondentů považovat za zcela validní.

2.5.6 Sbírký a benefiční akce

Graf č. 18: Sbírký a benefiční akce realizované ve farnostech

Z výše zobrazeného grafu můžeme vyčíst, že sbírky a benefiční akce jsou realizované ve farnostech v poměrně vysoké intenzitě. Tříkrálová sbírka a Postní almužna (obě sbírky jsou realizované ve spolupráci s Charitou) jsou realizované prakticky v každé farnosti vždy během vánoční a postní doby. V 51 (72,9%) farnostech se realizují i jiné finanční sbírky na pomoc potřebným v ČR. Materiální sbírky se naopak nerealizují v takové intenzitě jako

sbírky finanční, v tomto případě odpovědělo kladně pouze 26 (37,1%) farností. Projekt potravinových bank se realizoval pouze v 11 (15,7%) farnostech, což je v rámci nabízených kategorií nejmenší zastoupení. K otázce vztahující se k realizaci farního jarmarku/blešího trhu kladně odpovědělo 21(30,1%) farností a benefiční akce jsou organizované ve 30 (42,9%) farnostech.

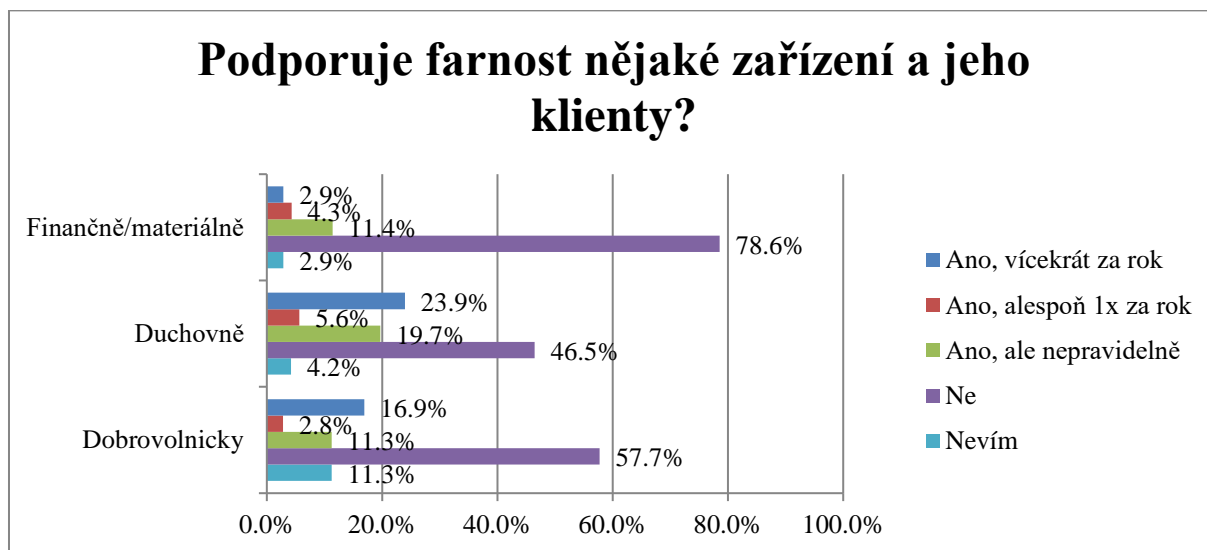
Obsah materiálních sbírek - respondenti, kteří odpověděli kladně v případě materiální sbírky, byli následně vyzváni, aby konkretizovali její obsah. Tuto podotázku konkretizovalo celkem 28 (40%) farností. Respondenti měli v nabídce na výběr ze tří možností a mohli jich zaškrtnout i více najednou. Dále mohli připsat jiný obsah materiální sbírky, jestliže nebyl zmíněn v nabídce. Respondenti navíc uvedli 3x drogerii/hygienické potřeby a 1x sbírku kol. Frekvence a procentuální vyjádření jednotlivých odpovědí (z celkového počtu 70 farností) jsme zaznamenali v níže zobrazené tabulce.

Tabulka č. 6: Obsah materiálních sbírek

Potraviny	24	34,30%
Ošacení, včetně spacáků	16	22,90%
Nábytek a vybavení domácnosti	4	5,70%
Drogerie a hygienické potřeby	3	4,30%
Sbírka kol	1	1,40%

2.5.7 Podpora specializovaných zařízení a jejich klientů

Graf č. 19: Podpora specializovaných zařízení a jejich klientů

Z výše zobrazeného grafu můžeme vyčíst, že finančně/materiálně podporují farnosti nějaké zařízení a jeho klienty ve 13 (18,6%) případech, duchovně – ve 35 (50%) případech a dobrovolnický ve 22 (31,4%) případech.

Materiální podpora - respondenti, kteří odpověděli kladně v případě materiální podpory, byli následně vyzváni, aby konkretizovali její formu. Tuto podotázku konkretizovalo celkem 14 (20%) farností. Respondenti měli v nabídce na výběr ze tří možností a mohli jich zaškrtnout i více najednou. Dále mohli připsat jinou formu, jestliže nebyla zmíněná. Respondenti navíc uvedli finanční pomoc a vosk. Frekvence a procentuální vyjádření jednotlivých odpovědí (z celkového počtu 70 farností) jsme zaznamenali v níže zobrazené tabulce.

Tabulka č. 7: Formy materiální podpory

Potraviny	7	10,00%
Ošacení, včetně spacáků	4	5,70%
Nábytek a vybavení domácnosti	4	5,70%
Finanční pomoc	4	5,70%
Vosk	1	1,40%

Duchovní podpora - respondenti, kteří odpověděli kladně v případě duchovní podpory, byli následně vyzváni, aby konkretizovali její formu. Tuto podotázku konkretizovalo celkem 35 (50%) farností. Respondenti měli v nabídce na výběr ze tří možností a mohli jich zaškrtnout i více najednou. Dále mohli připsat jinou formu, jestliže nebyla zmíněná. Byly zde připsané i formy podpory, které pravděpodobně realizuje pouze samotný kněz (ta tuto oblast pomoci se však dotazník záměrně nezaměřoval). Respondenti navíc uvedli:

- poskytování svátostí
- mše svaté a návštěvy duchovního v domově pro seniory a v nemocnicích
- vánoční pásmo
- návštěvy dětí a scholy v domově pro seniory a společenská setkání

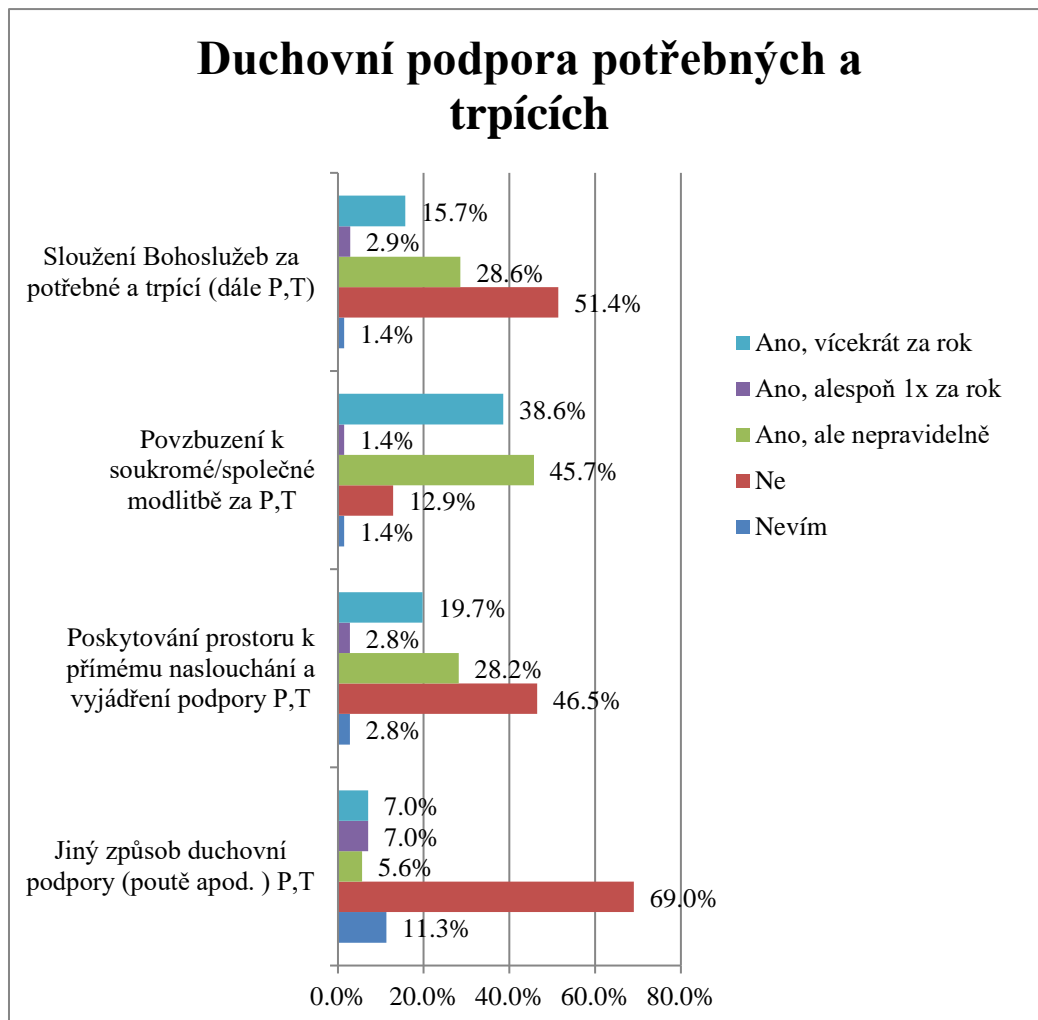
Frekvence a procentuální vyjádření odpovědí – mimo zvlášť uvedené (z celkového počtu 70 farností) jsme zaznamenali v níže zobrazené tabulce.

Tabulka č. 8: Formy duchovní podpory

Společné modlitby	22	31,40%
Přímluvy během bohoslužby	19	27,10%
Mešní intence	12	17,10%

2.5.8 Duchovní podpora potřebných a trpících

Graf č. 20: Duchovní podpora potřebných a trpících

Z výše zobrazeného grafu můžeme vyčíst, že ze 70 farností se bohoslužby za nemocné a trpící sloužívají ve 33 (47,1%) farnostech, věřící bývají povzbuzováni k modlitbě – v 60 (85,7%) farnostech, prostor pro přímé naslouchání a vyjádření podpory se poskytuje ve 36 (51,4%) farnostech a jiný způsob duchovní podpory ve 14 (20,0%) farnostech.

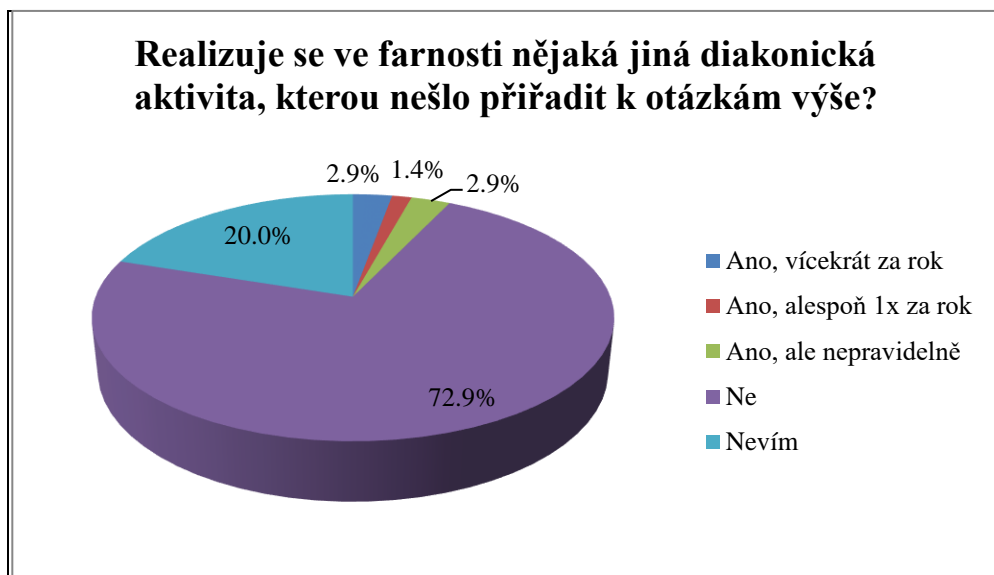
Respondenti, kteří odpověděli kladně v případě duchovní podpory, byli následně vyzváni, aby konkretizovali její formu. Tuto podotázku konkretizovalo celkem 14 (20,0%) farností.

Respondenti uvedli:

- 11x poutě
- 2x modlitby
- jednodenní výlety
- odpověď: „každý týden mše za klienta a personál charitní hospicové péče“
- adorace v kapli organizovaná řeholními sestrami
- promítání a besedy se seniory

2.5.9 Jiné diakonické aktivity

Graf č. 21: Realizace jiných diakonických aktivit

Z celkového počtu 70 odpovědí na otázku, u které se zjišťovalo, jestli se v jednotlivých farnostech realizuje nějaká další diakonická aktivita, kterou nešlo přiřadit k výše uvedeným otázkám, respondenti odpovídali v následující intenzitě: 2 (2,9%) vícekrát za rok, 1 (1,4%) alespoň 1x za rok, 2 (2,9%) nepravidelně. V 51 (72,9%) farnostech, tedy v převážné většině, není realizovaná žádná další diakonická aktivita a 14 (20,0%) duchovních neví.

Respondenti, kteří odpověděli, že se u nich ve farnosti realizuje ještě jiná diakonická aktivita, byli následně vyzváni, aby konkretizovali její formu. Tuto podotázku konkretizovalo celkem 5 (7,1%) farností. Respondenti uvedli:

- návštěvy nemocných v nemocnici

- šatník a hlavně modlitby řeholních sester
- pravidelné návštěvy duchovních u nemocných, opuštěných a starých, klientů LDN
- den nemocných s posezením a zpěvem lidovek
- odpověď: „občas zazvoní na faru osoba se žádostí o pomoc (finanční a materiální), např. potřebuje jídlo, v takových případech jsem již mnohokrát pomoc poskytl, včetně umožnění noclehu, nebo dopravil dotyčného na nádraží, třeba až do vzdálenosti 20 km“.

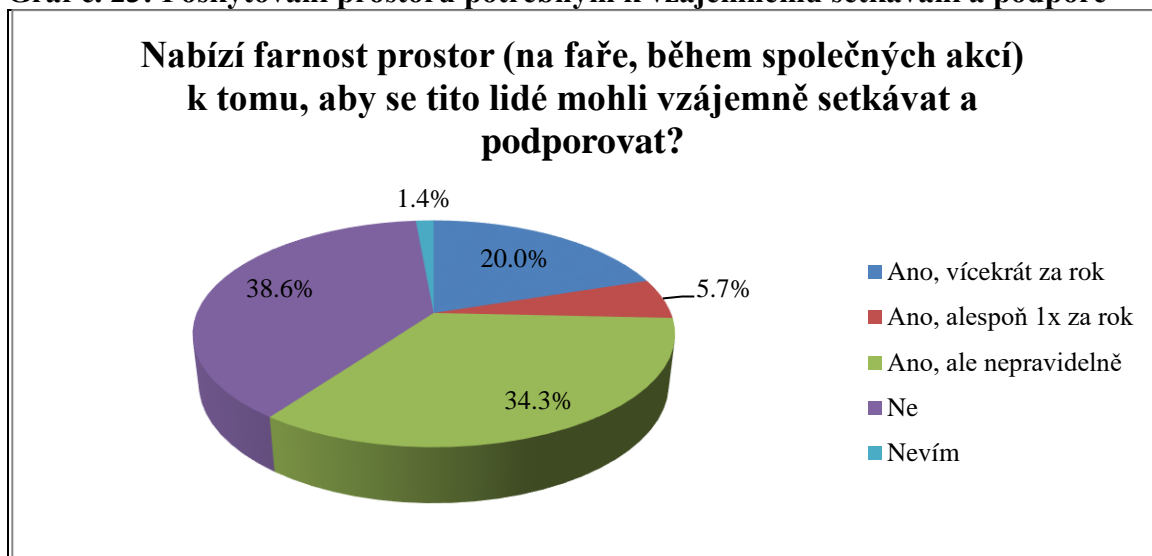
2.5.10 Zhodnocení diakonické citlivosti farností

Graf č. 22: Zájem o obtíže lidí na území farnosti jako důležité téma pro farnosti

Při zjišťování souhlasu duchovních s tvrzením, jestli zájem o obtíže lidí na území jejich farnosti je důležitým tématem pro jejich farnost, z celkového počtu 70 odpovědí na tuto položku odpovědělo 20 (28,6%) respondentů kladně – ano, 33 (47,1%) odpovědělo „spíše ano“, 9 (12,9%) odpovědělo „spíše ne“. Odpověď „ne“ nevybral žádný respondent a 8 respondentů (11,4%) zvolilo odpověď „neumím posoudit“.

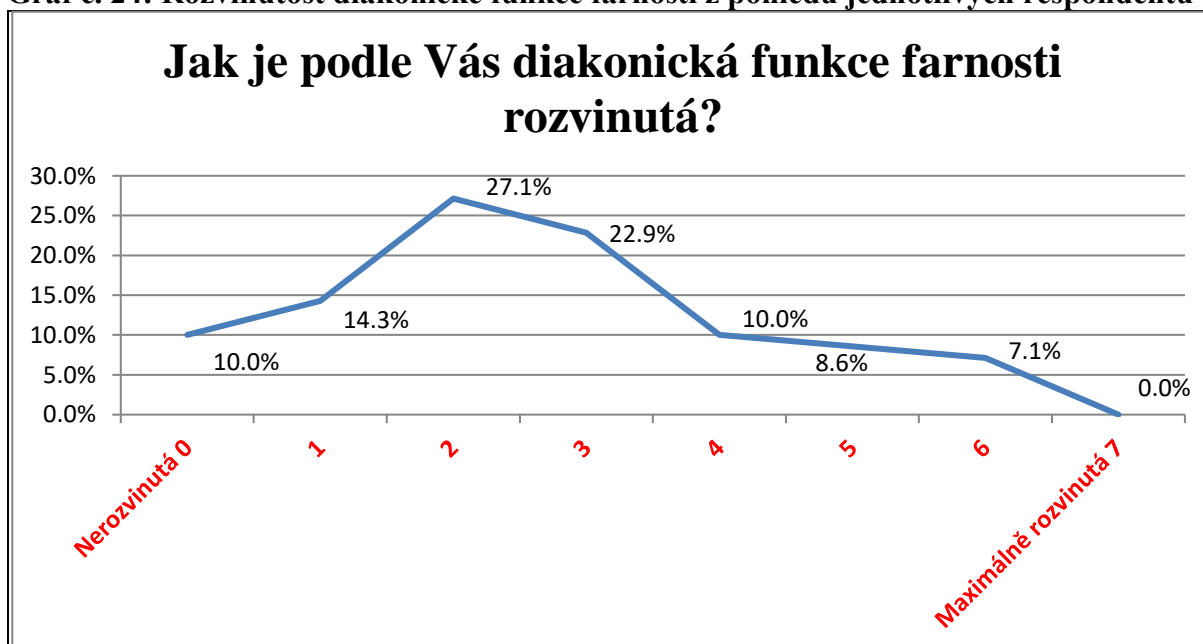
Graf č. 23: Poskytování prostorů potřebným k vzájemnému setkávání a podpoře

Z celkového počtu 70 odpovědí na otázku „Nabízí farnost prostor (na faře, během společných akcí) k tomu, aby se tito lidé mohli vzájemně setkávat a podporovat?“ bylo odpovězeno následovně: 14 (20,0%) farností prostor pro setkávání lidí v obtížných životních situacích nabízí vícekrát za rok, 4 (5,7%) alespoň 1x za rok, 24 (34,3%) nepravidelně. 27 (38,6%) farností nic takového nenabízí a 1 (1,4%) duchovní nevěděl.

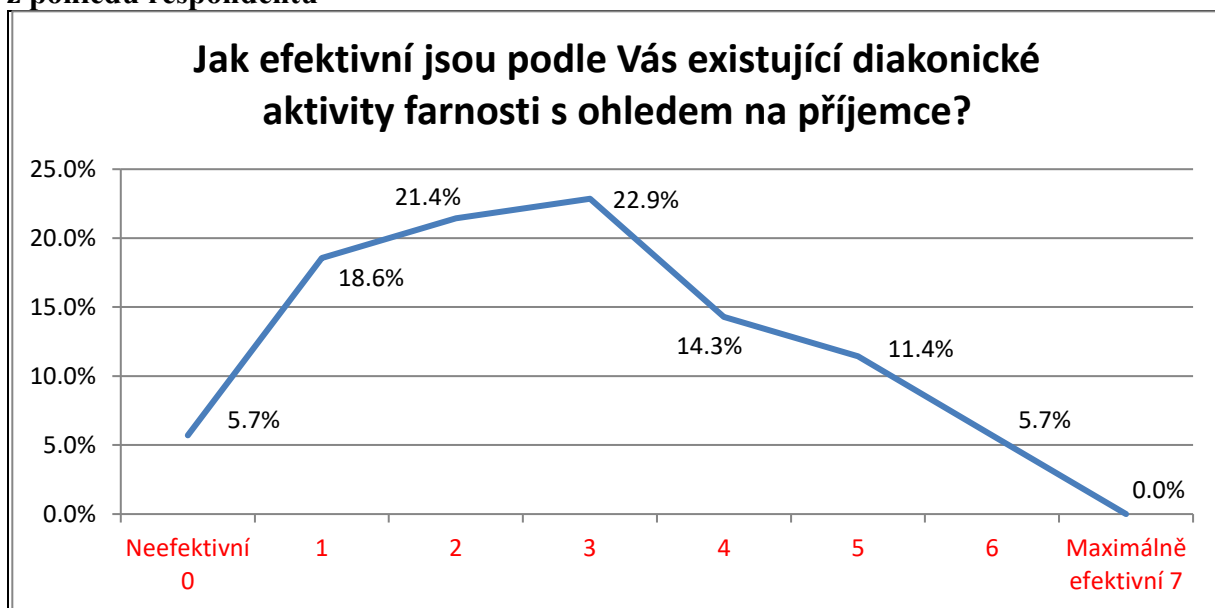
2.5.11 Zhodnocení diakonické funkce farností

Graf č. 24: Rozvinutost diakonické funkce farností z pohledu jednotlivých respondentů

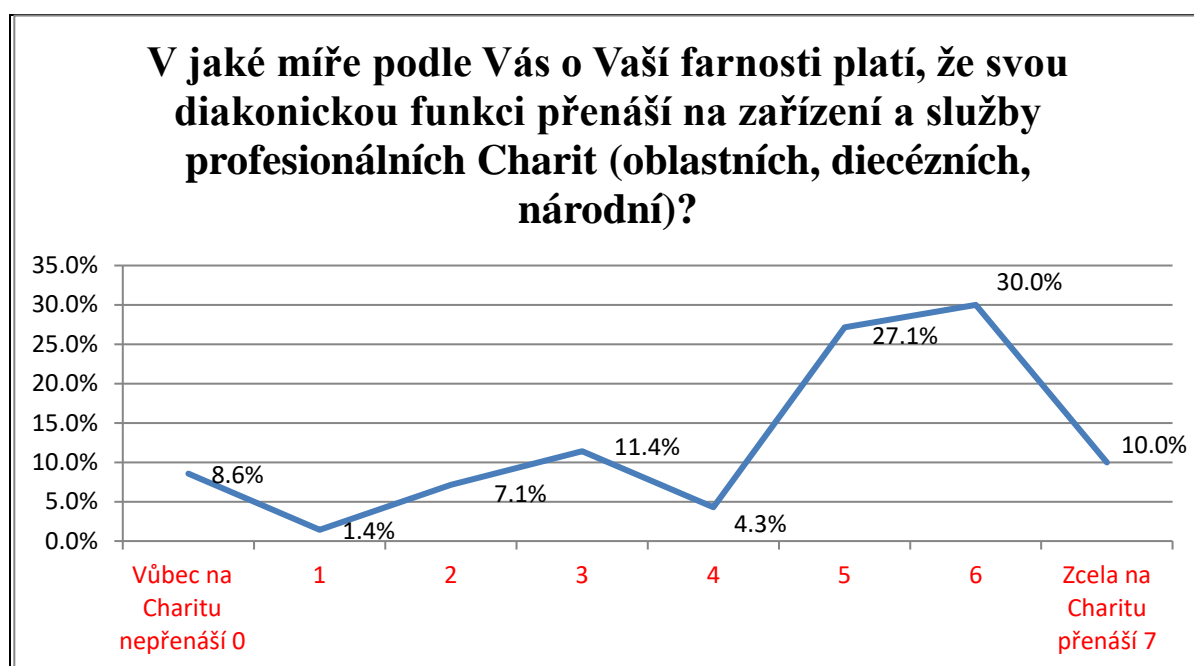
Ve výše zobrazené Likertově škále (pokud rozdělíme graf na poloviny: a) 0-3 a b) 4-7) můžeme spatřit, že převážná část odpovědí škály, na kterou odpovědělo celkem 70 respondentů, se kumuluje v polovině blíží se více k počátečnímu bodu 0 „nerozvinutá“ – celkem 52 (74,3%). Odpovědi kumulujících se v polovině (4-7) směrem ke koncovému bodu „maximálně rozvinutá“ bylo naopak pouze 18 (25,7%). Nejvíce odpovědí – 19 (27,1%) respondenti přiřadili ke stupni 2.

Graf č. 25: Vnímání efektivity diakonických aktivit farností s ohledem na příjemce z pohledu respondentů

Ve výše zobrazené Likertově škále (pokud rozdělíme graf na poloviny: a) 0-3 a b) 4-7) můžeme spatřit, že převážná část odpovědí škály, na kterou odpovědělo celkem 70 respondentů, se kumuluje v polovině blíží se více k počátečnímu bodu 0 „neefektivní“ – celkem 48 (68,6%). Odpovědi kumulujících se v polovině (4-7) směrem ke koncovému bodu „maximálně efektivní“ bylo naopak pouze 22 (31,4%). Nejvíce odpovědí – 16 (22,9%) respondenti přiřadili ke stupni 3.

Graf č. 26: Přenášení diakonické funkce ze strany farností na profesionální Charitu

Ve výše zobrazené Likertově škále (pokud rozdělíme graf na poloviny: a) 0-3 a b) 4-7) můžeme spatřit, že převážná část odpovědí škály, na kterou odpovědělo celkem 70 respondentů, se kumuluje v polovině blíží se více ke koncovému bodu 7, „zcela na Charitu přenáší“ – celkem 50 (71,4%) odpovědí. Naopak odpovědi kumulujících se v polovině směrem k počátečnímu bodu 0 „vůbec na Charitu nepřenáší“ bylo naopak pouze 20 (28,6%). Nejvíce odpovědí – 21 (30,0%) respondenti přiřadili ke stupni 6.

2.6 Diskuze

2.6.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem průzkumného šetření bylo pomocí dotazníku zjistit, jakým způsobem se diakonická funkce uskutečňuje ve farnostech Arcidiecéze olomoucké. Průzkumného šetření se zúčastnilo 70 farností z výše uvedené diecéze (68 obsazených a dvě zřizované excurendo). Na získané informace a jejich možné příčiny při interpretaci dat bylo v rámci diskuze nahlíženo primárně z pohledu výzkumníka (je tedy možné, že jednotlivé interpretace nemusí být zcela přesné). V rámci některých okruhů došlo i k určitému srovnání některých výsledných dat (především v případech, kdy výsledná data ukazovala při porovnání větší procentuální odchylku) s daty získanými v OOD. Jednotlivé komparace a jejich validitu musíme však brát s určitou rezervou, protože mezi sesbíranými daty je časový rozptyl téměř čtyři roky.

Z analýzy odpovědí na jednotlivé výzkumné otázky v rámci jednotlivých okruhů vyplynuly tyto závěry:

Sociodemografické údaje

V rámci tohoto okruhu bylo pozitivní zjištění, že zřízenou pastorační radu má 91,4% farností (v OOD to bylo pouze 64,4%).¹⁴ Rovněž skutečnost, že 16 (22,9%) farností z výzkumného vzorku již má zřízené farní středisko Charity, můžeme v rámci charitní praxe církve chápat jako dobré znamení. V žádné farnosti ze zkoumaného vzorku zatím neprobíhají přípravy na zřízení zmíněného střediska.

Misijní, humanitární a rozvojová pomoc

¹⁴ Ve stanovách pastorační rady je pro farnosti Arcidiecéze olomoucké explicitně ustanoveno, že jedním z cílů pastorační rady by měla být i podpora charitativní služby a spolupráce s místní Charitou. Stejně tak by neměla být přehlížena životní situace nejrůznějších skupin farní komunity a případně by se měla pro ně hledat účinná pomoc. Farnost jako živé společenství by si měla být vědoma odpovědnosti za všechny na území farnosti i mimo ní. Podobně je zdůrazněna i odpovědnost farní komunity za misie. Dále je zde řečeno, že charitativní služba by měla být prováděna společně i individuálně a rovněž prostřednictvím Charity.

Zde došlo ke zjištění, že farnosti se v oblasti misijní a humanitární pomoci docela značně angažují. Nejčastěji je tomu prostřednictvím nejrůznějších finančních a materiálních sbírek, které následně putují většinou do zemí třetího světa. Došlo k pozitivnímu zjištění, že materiální sbírky na misie nebo pro méně rozvinuté země se realizují v převážné většině farností (71,4%). Polovina farností (52,9%) pomáhá i prostřednictvím prodeje výrobků s výtěžkem pro třetí země.

Téměř polovina farností - 44,3% (v OOD na tuto otázku odpovědělo kladně pouze 33,2% farností) odpověděla, že podporuje i nějaké dítě/děti prostřednictvím projektu Charity "Adopce na dálku".

V tomto okruhu mohli respondenti zahrnout i pomoc poskytovanou skrze Charitu a jiné organizace (ve spolupráci s farností). I tato skutečnost může mít určitý podíl na vysokém procentuálním zastoupení kladných odpovědí.

Diakonické iniciativy na území farnosti

V rámci tohoto okruhu jsme zjistili, že zkoumané diakonické iniciativy (výdej polévek, odlehčovací pomoc potřebným, právní/poradenská pomoc, apod. - viz graf č. 12) jsou farnostmi realizované spíše ojediněle. Z nabízených iniciativ měla v rámci jednotlivých odpovědí největší kladné procentuální zastoupení "distribuce potravinových balíčků" – zde byla kladná odpověď u 17 (24,3%) farností. U otázky, která zjišťovala, zdali se ve farnostech organizují návštěvy starých a osamocených v jejich domácnostech nebo v zařízeních pobytové péče, bylo zjištěno, že tato forma solidarity probíhá pouze v necelé polovině farností (45,7%). Většinou je náplní této pomoci prostý rozhovor, společná modlitba, poskytnutí útěchy nebo také donáška farního časopisu. Volnočasové akce organizovaly farnosti v 32,9%, většinou se jednalo o tábory. Pouze 20% farností uvedlo, že se u nich organizují i jiné formy pomoci potřebným. Většinou se jednalo o sbírky, které se podrobněji zkoumaly v jednom z následujících okruhů.

Aktivita bířmovanců

Zde bylo zjištěno, že bířmovanci se během své přípravy na bířmování zapojují do pomoci potřebným v 17,1% farností (v OOD to bylo pouze 5,7%). Z jednotlivých odpovědí

vyplývalo, že se většinou jedná o zapojení do nespecifikovaných dobročinných aktivit ve farnostech.

Svépomocné/podpůrné skupiny

V tomto okruhu pouze 11,4% respondentů (v OOD to bylo 32,2%) potvrdilo fungování svépomocných skupin ve své farnosti. Když však měli tito respondenti následně konkretizovat typy svépomocných skupin, pouze 8,6% farností z celkového vzorku konkretizaci provedlo. Navíc se pouze o třech (4,3%) konkretizovaných odpovědích dá říci, že se může jednat o svépomocné skupiny. Z těchto důvodů můžeme tvrdit, že charitně – diakonická pomoc, zaměřená na svépomocné skupiny ve farnostech ADO, funguje zcela ojediněle. Část farností (27,1%) však těmto skupinám poskytuje určitou duchovní podporu (modlitby/přímluvy/mešní intence). 14,3% farností navíc uvedlo, že jim poskytuje i prostorové nebo informační zázemí. Tato odpověď si však do jisté míry protirečí s otázkou o fungování těchto skupin. Z odpovědí respondentů můžeme usuzovat například to, že určitá farnost něco takového poskytuje pouze nárazově nebo prostorové zázemí je na jejich faře k dispozici, ale zatím nedošlo k jeho poskytnutí svépomocným skupinám třeba i z důvodu, že nebyl potenciál pro pomoc této skupině nebo se o něco takového usilovalo a nepovedlo se to. Rovněž může být důvodem i možnost, že se takoví potřební na území farnosti nenalézají nebo nejsou takto vnímáni.

Sbírky a benefiční akce

Jak bylo zjištěno již v jednom z předchozích okruhů, ve farnostech se realizuje poměrně velké množství nejrůznějších sbírek. Do Tříkrálové sbírky a Postní almužny (což jsou sbírky organizované ve spolupráci s Charitou) se zapojuje pravidelně všech 70 zkoumaných farností ADO. Navíc i do jiných finančních sbírek se zapojuje většina farností (72,9%). Materiální sbírky na charitativní účely v rámci ČR se realizují v již menší intenzitě (37,1%). Jedná se především o sbírky potravin a oblečení. Pozitivním zjištěním bylo, že poměrně vysoké procento farností (42,9%) realizuje benefiční akce (charitativní koncerty, výstavy), při kterých následný výtěžek putuje na pomoc potřebným v rámci ČR. Podobně tomu bylo i v případě farního jarmarku/blešího trhu (30% kladných odpovědí, v OOD to bylo pouze 13,5%)

Duchovní podpora potřebných a trpících

Co se týče duchovní podpory potřebným a trpícím, bylo zjištěno, že v převážné většině farností (85,7%) věřící bývají povzbuzováni k modlitbě za tyto skupiny. Prostor pro přímé naslouchání a vyjádření podpory těmto skupinám se poskytuje v polovině farností (51,4%) a rovněž v polovině farností (47,1%) se také sloužívají bohoslužby za nemocné a trpící.

Jiné diakonické aktivity

V tomto okruhu jsme zjistili, že se ve farnostech prakticky již nerealizují žádné další diakonické aktivity, jež by se vyskytovaly ve více případech a nešly by přiřadit k některému z předchozích okruhů.

2.6.2 Dílčí cíl

V rámci dílčího cíle jsme zkoumali způsob hodnocení diakonické funkce a diakonické citlivosti farností z pohledu kněží, kteří zkoumané farnosti spravují.

Když byl zjišťován souhlas duchovních s tvrzením, jestli zájem o obtíže lidí na území jejich farnosti je důležitým tématem pro jejich farnost, z celkového počtu odpovědělo kladně 75,7% respondentů. Následně však již jen 60% kladně odpovědělo na otázku „Nabízí farnost prostor (na faře, během společných akcí) k tomu, aby se tito lidé mohli vzájemně setkávat a podporovat?“

Zajímavé zjištění bylo i to, že mnohem častěji respondenti vnímali diakonickou funkci své farnosti jako spíše nerozvinutou (74,3%) než rozvinutou (25,7%). Podobně tomu bylo i s vnímáním efektivity diakonických aktivit s ohledem na příjemce. I v tomto případě vnímala převážná většina respondentů existující diakonické aktivity jako spíše neefektivní (68,6%), v OOD tomu bylo naopak). Další důležité zjištění bylo, že podle mínění respondentů většina farností (71,4%) v různé míře svou diakonickou funkci přenáší na zařízení a služby profesionálních Charit. Samotná Charita ČR s farnostmi poměrně intenzivně spolupracuje a patrně by bez její spolupráce byla část farností „diakonicky mrtvých“. Podle tohoto zjištění však můžeme konstatovat, že její působení v diakonické oblasti silně dominuje nad diakonickým působením farností. Což, jak jsme rozebírali v teoretické části, není zdaleka ideálním řešením už jen z důvodu ctění principu subsidiarity.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem můžeme říci, že diakonický potenciál na úrovni farních komunit zdaleka není vyčerpán. Prakticky o žádné ze zkoumaných farností však nemůžeme tvrdit, že by byla zcela diakonicky abstinující, protože i v té nejméně diakonicky rozvinuté farnosti Arcidiecéze se pořádá Tříkrálová sbírka a Postní almužna, což odporuje tvrzení, že farní komunity nejeví sebemenší zájem o potřebné. Není však jednoduché soudit, jestli zkoumané farnosti naplňují svou diakonickou funkci či nikoli. Hodně záleží na tom, jakým způsobem a z jakého úhlu pohledu se budeme na danou problematiku dívat. Je skutečností, že v dnešní době existuje řada neziskových organizací (včetně Charity), které svým působením uskutečňují pomoc potřebným pravděpodobně dostačujícím způsobem a do určité míry nahrazují činnost nevytvořených charitních struktur některých farností. Poté je jisté legitimní nahlížet na snahu pomáhat tam, kde se již efektivně pomáhá jako na něco „zbytečného“. Pravděpodobně v žádné farnosti však není pomoc potřebným pokrytá ve všech rovinách a určitá organizace této pomoci ze strany farností je mnohdy více než na místě. I z tohoto důvodu by mohlo být z hlediska církevní sociální práce jisté zaměření na komunitní práci ve farnostech určitou aktuální výzvou.¹⁵

Jeden z limitů průzkumu můžeme spatřit v menším vzorku vyplněných dotazníků, než bylo plánováno a očekáváno. Díky této skutečnosti zdaleka nemáme komplexní obraz diakoniky farních komunit v Arcidiecézi. Zajímavé je, že tomu tak bylo i přes vzniklou spolupráci s Arcibiskupstvím, které pomáhalo s distribucí dotazníku. Dotazník byl však anonymní a jeho vyplnění nebylo povinné, což mohlo být jistým důvodem nižší návratnosti. Rovněž tomu mohlo být z důvodů zaneprázdněnosti, určité neochoty některých kněží, kteří se o tuto oblast příliš nezajímají nebo se bojí, že by prostřednictvím dotazníku nepodalí pravdivý obraz o diakonii své farnosti.

¹⁵ Díky skutečnosti, že je farnost komunitou, je možnost v ní pracovat podle principů komunitní práce. V periodiku Sociální práce č. 3/2004 (s. 2 - 4) můžeme spatřit, že v těchto případech (vztáhnuto na farní komunitu) se jedná především o mobilizaci členů komunity, podporu pro vzájemné setkávání, dialog, participaci a vzájemnou solidaritu.

Závěr

V magisterské práci jsme se zaměřili na diakonickou funkci katolických farností v Arcidiecézi olomoucké. Práce se skládala ze dvou částí. Jednalo se o teoretickou část a část praktickou, která na teoretickou část navazovala. Teoretická část byla rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole jsme si nejprve definovali pojem „diakonie“ a následně jsme se zabývali postavením diakonie vedle ostatních konstitutivních prvků. V následujících kapitolách jsme se zaměřili na farnost a na její diakonický charakter a ukázali jsme si, jakým způsobem je diakonie v kontextu farní komunity pojata ve vybraných dokumentech posledních dvou papežů. Závěrem teoretické části byla doplňující kapitola, která se zabývala hlavními zdroji inspirace pro diakonii.

V praktické části jsme se zabývali průzkumným šetřením, jehož cílem bylo pomocí dotazníku zjistit stav diakonické funkce ve farnostech Arcidiecéze olomoucké. Dílčím cílem bylo zjištění hodnocení diakonické funkce a diakonické citlivosti farností z pohledu kněží, kteří dané farnosti spravují. Průzkumného šetření se zúčastnilo 70 respondentů z výše uvedené diecéze. V rámci církevní sociální práce mohou být výsledky průzkumu velkým přínosem. Především díky zjištění, že ve farnostech Arcidiecéze prakticky nefungují svépomocné skupiny. Pro křesťanskou sociální práci (s ohledem na život farních komunit) můžeme toto téma vidět jako poměrně aktuální. Dalším důležitým zjištěním bylo, že v případě diakonické pomoci ve farnostech dominují spíše aktivity, které nemají charakter osobního setkání s potřebným (především sbírky, které následně putují za území farnosti). Je skutečností, že řada jednotlivců potřebným v osobní rovině pomáhá. Tato studie byla však zaměřena primárně na diakonii farních komunit a nesledovala tedy soukromé aktivity farníků ani samostatné diakonické aktivity kněze, kteří pomoc „tváří v tvář“ zajisté realizují.

Je realitou, že nezastupitelnou charitně – diakonickou funkci farností dnes z velké části vykonávají jiné subjekty a často je jejich pomoc potřebným organizovaná na velmi dobré úrovni. Jelikož jsme dnes v situaci, že část společnosti často tíhne k individualismu a vůči potřebným je zcela lhostejná, může být mobilizace farností v diakonické oblasti poměrně aktuálním tématem.

Seznam použité literatury

ADÁMEK, Marek. *Diakonická funkce katolické církve v ostravsko-opavské diecézi*, 2014, 126 s. (s přílohami 165s.). Diplomové práce. Univerzita Palackého, Katedra křesťanské sociální práce. Vedoucí práce Jakub Doležel.

ALBERICH Emilio a Ludvík DŘÍMAL. *Katechetika*. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 9788073673826.

AMBROS, Pavel. *Základní služby církve v české sekulární společnosti: kerygma/martyria, leitourgia, diakonia*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2013, 222 s. Studijní texty, 60. ISBN 978-80-7412-141-8.

BENEDIKT XVI. *Deus caritas est. nejvyššího pontifika Benedikta XVI (25. prosince 2005)*. [přel. Ctirad Václav Pospíšil]. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2006, *nejvyššího pontifika Benedikta XVI* ISBN 80-86949-03-6.

BIBLE: *Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Český ekumenický překlad. Praha: Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989.

BRTNÍK, Jiří. *Farnost jako „communitas amoris“ v encyklice Deus caritas est a vybraných dokumentech české katolické církve*. (diplomová práce). Olomouc: Universita Palackého, 2012.

DOLEŽEL, Jakub. *Spravedlnost a služba: sborník vydaný k příležitosti 10. výročí činnosti CARITAS-VOŠ sociální Olomouc*. Editor Jakub DOLEŽEL. Olomouc: Caritas - VOŠ sociální Olomouc, 2006, 105 s. ISBN 8023976974.

DOLEŽEL, Jakub. *Biblické kořeny sociální práce., Narys dějin charitní služby chudým a trpícím – Historické inspirace sociální práce*. In Martinek, M. (Eds.), *Praktická teologie pro sociální pracovníky* (s. 26-61). Editor Michael MARTINEK. Praha: Jabok, 2008, 175 s. ISBN 9788090413726.

DOLEŽEL, Jakub. *Teoretické ukotvení církevní sociální práce na pozadí obecných a českých charitních dějin až po encykliku Deus caritas est.* (disertační práce). Olomouc: Universita Palackého, 2011, CMTF.

DOLEŽEL, Jakub. *Církevní sociální práce na pozadí encykliky Deus caritas est.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, 151 s. Monografie. ISBN 978-80-244-3384-4.

DOLISTA, Josef. Pokus o teologii farnosti – vybraná témata. In *Farnost na přelomu století: teologická reflexe.* Editor Jan HOJDA. Svitavy: Trinitas, 2000, s. 49 – 65. ISBN 80-86036-4-72.

FILIPÍ, Pavel. *Teologie a diakonie* In KAPLÁNEK. *Teologie a sociální práce: dvacet let dialogu.* (s. 15 – 20) Praha: Pro Evangelickou teologickou fakultu UK vydal Jabok - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická, 2013, 158 s. ISBN 978-80-904681-1-5.

FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium: Radost evangelia: apoštolská exhortace o hlásání evangelia v současném světě.* 1. vyd. Praha: Paulínky, 2014, 183 s. ISBN 978-80-7450-118-0

GÓRECKI, Edward. *Církev se uskutečňuje ve farnosti: kanonicko-pastorační příručka pro duchovní i laiky.* Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996, 178 s.

GRAUBNER, Jan. *Charitativní služba církve: Pastorační péče o Charitu.* Praha: Česká biskupská konference, 2005, 16 s.

GRAUBNER, Jan. *Charita a dobrovolníci* In *Acta Curiae Archiepiscopalis Olomucensis*, č. j. 167/2015/01, ACO 2015/01, s. 3-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu.* Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4 (brož.).

KARRER, Leo. *Grunvollzudge christlicher Praxis (379 – 421) in Handbuch Praktische Theologie*. Band 2, Durchführungen. Editor Herbert HASLINGER, editor Christiane BUNDSCHUH-SCHRAMM. Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag, 2000, 548 s. ISBN 3786722021.

Katechismus katolické církve. Přeložil Josef KOLÁČEK. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 793 s. ISBN 8071924881.

Kodex kanonického práva: úřední znění textu a překlad do češtiny: latinsko-české vydání s věcným rejstříkem. Přeložil Miroslav ZEDNÍČEK. Praha: Zvon-České katolické nakladatelství, 1994, xxiii, 812 s. ISBN 80-7113-082-6.

KÜNG, Hans. *Co je církev?*. Přeložil František MATULA, přeložil Jiří HANUŠ. Brno: Cesta, 2000, 194 s. ISBN 8085319985.

MARTINEK, Cyril. *Cesta k solidaritě*. Svitavy: Trinitas, 1998, 336 s. ISBN 8086036073.

METTE, Norbert. *Gemeinde werden durch Diakonie*. (198 – 214) In *Handbuch der praktischen Gemeindefarbeit*. Editor Leo KARRER. Freiburg: Herder, 1990, 320 s. ISBN 3451216574.

METTE, Norbert. *Diakonia*. (296 – 298) In *Lexikon der Pastoral*. Band 1. Editor Konrad BAUMGARTNER, editor Peter SCHEUCHENPFLUG. Freiburg: Herder, 2002, 960 s. ISBN 3451220202.

MICHALOV, Peter. *Diecéza, dekanát, farnosť – miesta pastoračnej činnosti* – in BALÁŽ, M., PUPÍK, Z., ŠVEC, P. (ED.). *Pastoračná činnosť vo farnosti a diecéze*. (s. 25 – 32) Žilina: Institut Communio, n.o., 2011, ISBN: 978-80-970613-2-6.

NEUGEBAUER, Jaromír. *Farnosť dnes a zíttra*. Svitavy: Trinitas, 2000, 47 s. ISBN 8086036456.

OPATRŇÝ Aleš. *Pastorální reflexe*. In *Farnosť na přelomu století: teologická reflexe*. Editor Jan HOJDA. Svitavy: Trinitas, 2000, s. 66 – 85. ISBN 80-86036-47-2.

OPATRŇÝ Michal. *Místo diakonie v životě Božího lidu* – in BALÁŽ, M., PUPÍK, Z., ŠVEC, P. (ED.). *Pastoračná činnost' vo farnosti a diecéze*. (s. 15 – 24) Žilina: Institut Communio, n.o., 2011, ISBN: 978-80-970613-2-6.

OPATRŇÝ Michal. *Služba potřebným – diakonie jako konstitutivní prvek praxe církve* In Martinek, M. (Eds.), *Praktická teologie pro sociální pracovníky* (s. 62-70). Praha: Jabok, 2008. ISBN 9788090413726.

OPATRŇÝ, Michal a Markus LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky: praktická reflexe a aplikace*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010, 90, 100 s. Scientia, sv. 5. ISBN 978-80-7394-214-4.

OPATRŇÝ, Michal. *Sociální práce a teologie: inspirace a podněty sociální práce pro teologii*. Praha: Vyšehrad, 2013, 327 s. ISBN 978-80-7429-408-2.

PETRÁČEK, Vladimír. *Farnost na cestě*. Editor Vladimír PETRÁČEK, přeložil Vladimír PETRÁČEK. Svitavy: Trinitas, 2003, 53 s. ISBN 8086036847.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Teologie služby*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, ISBN 80-7192-748-1.

TRSTENSKY, Jozef. *Pastoračná rada farnosti* – in BALÁŽ, M., PUPÍK, Z., ŠVEC, P. (ED.). *Pastoračná činnost' vo farnosti a diecéze*. (s. 103 – 114) Žilina: Institut Communio, n.o., 2011, ISBN: 978-80-970613-2-6.

WIEDERKEHR, Dietrich *Grünfunktionen christlicher Gemeinde*.(682 – 683) In *Lexikon der Pastoral*. Band 1. Editor Konrad BAUMGARTNER, editor Peter SCHEUCHENPFLUG. Freiburg: Herder, 2002, 960 s. ISBN 3451220202.

Internetové zdroje

Arcidiecézní charita Olomouc. [online]. (datum neuvedeno). [cit. 2018-02-02]. Dostupné z:<
<http://www.acho.charita.cz/res/data/002/000476.pdf>>.

Arcidiecéze Olomoucká. [online]. (datum neuvedeno). [cit. 2018-01-12]. Dostupné z:<
<http://www.ado.cz/farnosti>>.

Arcidiecéze Olomoucká. [online]. (1997). [cit. 2018-02-16]. Dostupné z:<
http://www.ado.cz/system/files/stanovy_pastoracni_rady_farnosti.pdf>.

BENEDIKT XVI. Apoštolský list“ MOTU PROPRIO ” o charitativní službě [online]. (2012).
[cit. 2017-11-22]. Dostupné z:< <http://www.biskupstvi.cz/storage/dokumenty/P2012-charitativni-sluzba.pdf>>.

Komunitní práce umožňuje aktivní účast na řešení vlastních problémů [online]. Sociální práce/ Sociálna práca (3/2004). s. 2-7. [cit. 2018-01-14]. Dostupné z:<
<http://www.socialniprace.cz/soubory/2004-3-090221132921.pdf>>.

Příloha: Dotazník diakonických aktivit farnosti

DOTAZNÍK DIAKONICKÝCH AKTIVIT FARNOSTI

Chvála Kristu!

Pontifikáty Benedikta XVI. i Františka přinesly obnovený zájem o charitně diakonické působení církve, která je označovaná za úkol jak pro jednotlivého věřícího, tak také pro církev jako KOMUNITU, a to na všech úrovních, POČÍNÁJE MÍSTNÍM SPOLEČENSTVÍM FARNOSTI (srov. Deus caritas est čl. 20; Motu proprio Intima ecclesiae natura, čl. 9 par. 1).

Tuto úroveň života a působení církve v dnešním světě chceme zachytit empiricky pomocí otázek tohoto dotazníku. Jeho jednotlivé oddíly a otázky (inventář diakonických aktivit) byly vytvořeny s pomocí tuzemských i zahraničních publikací o reálně fungujících aktivitách v prostředí farností a chtějí pokrýt co nejširší spektrum možných diakonických činností a projektů farností. Díky tomu získáme ucelený obraz o všem cenném, co již ve farnostech probíhá, a reálnou představu o možnostech rozvoje. Je možné, že za diakonickou aktivitu pokládáte i něco, co inventář dotazníku výslovně nepojmenovává. I na tuto možnost je na konci dotazníku pamatováno.

Na naší Katedře křesťanské sociální práce jsme začali systematicky sbírat údaje o rozsahu a podobách, v jakých se diakonická funkce farností realizuje. V roce 2014 jsme získali první údaje z velké části farností ostravsko-opavské diecéze. Dílčí výsledky byly publikovány ve 3. čísle časopisu Studia theologica (ročníku 2016). Nyní pokračujeme na území olomoucké arcidiecéze.

Chtěli bychom proto Vás - kněze, kterým je správa těchto farností svěřena - požádat o Váš drahocenný čas a upřímné vyplnění tohoto dotazníku, jehož závěry poslouží k obohacení prakticko-teologické reflexe a rozvoji diakonické činnosti církve, které v praktické pastoraci v naší zemi zatím není věnován takový prostor, jaký by jako jeden z konstitutivních prvků církve (Deus caritas est, čl. 25a) zasluhovala.

Administrace dotazníku Vám ZABERE CCA 20 MINUT.

Údaje z dotazníku utřídí a základní analýzu provede pan Marek Dolák, náš student 2. ročníku navazujícího oboru Charitativní a sociální práce. Následně budou výsledky publikovány ve výše uvedeném časopise. Ujišťujeme Vás také, že výsledky získané prostřednictvím tohoto dotazníku zůstanou anonymní a nebudou spojovány s žádnou konkrétní farností.

Srdečně děkuji za Vaši ochotu přispět k růstu poznání o životě církve

ThLic. Jakub Doležel, Th.D.

Odborný asistent

Cyrlometodějská teologická fakulta UP v Olomouci

*Povinné pole

SOCIODEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

Pokud spravujete více farností než jednu, vyplňte dotazník ALESPONŽ ZA FARNOST, V NÍŽ SÍDLÍTE. Kvalitu celkových poznatků zvýšíte, pokud poskytnete údaje vyplněním jednotlivých dotazníků také za ostatní spravované farnosti, podle pravidla: jedno vyplnění a odeslání dotazníku rovná se jedna farnost!

Kolik farností spravujete? *

Označte jen jednu elipsu.

- 1
- 2
- 3
- 4
- více

Rozkládá se farnost na území města nebo vesnice? *

Označte jen jednu elipsu.

- město
- vesnice
- město i vesnice

Jaký je přibližný počet věřících ve farnosti podle posledních sčítání účastníků bohoslužeb? *

Označte jen jednu elipsu.

- do 50
- 50-100
- 100-500
- nad 500

Působí ve farnosti trvalý jáhen? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano

Sídlí na území farnosti nějaký řeholní řád či kongregace? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano

Má farnost zřízenou pastorační radu? *Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano

Uveďte název farnosti, o níž poskytnete níže uvedené údaje (tento údaj nebude ve zveřejněných datech uváděn): *

Vzniklo už ve farnosti FARNÍ STŘEDISKO CHARITY? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano
- probíhají přípravy jeho založení

JAKOU PERSPEKTIVU DOTAZNÍK SLEDUJE?

Otázky ve všech následujících oddílech chtějí zachytit obraz diakonických aktivit farnosti jako KOMUNITY, SPOLEČENSTVÍ. Neberou proto v potaz samostatné úřední či privátní aktivity kněze ani izolované a privátní angažmá jednotlivců z farnosti, jakkoli jsou takové aktivity hodnotné a nenahraditelné. POMŮCKOU PRO ROZLIŠENÍ komunitního rámce dotazovaných aktivit je toto: Konají se dané aktivity „jménem farnosti“, s jejím schválením, na základě rozhodnutí pastorační rady farnosti, nebo alespoň s jejím vědomím, neboť je o nich farnost informována (v ohláškách, na webu, ve farním bulletinu, na nástěnce...) a mají tak metaforicky řečeno „požehnání“ od farnosti? Pokud o dané aktivitě platí alespoň něco z těchto charakteristik, jsou pro účely tohoto dotazníku považovány za komunitní. FARNÍ STŘEDISKO CHARITY lze pokládat za ZÁKLADNÍ STRUKTURU pro zajištění komunitního rámce diakonických aktivit farnosti a ve farnosti.

MISIJNÍ, HUMANITÁRNÍ A ROZVOJOVÁ POMOC

Oddíl umožňuje zahrnout pomoc (finanční či materiální) poskytovanou skrze Charity, ale i jiné organizace.

Realizuje se u vás ve farnosti: *

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

MATERIÁLNÍ SBÍRKA (např. Vánoční balíček, stará kola, brýle apod.) na podporu potřebných lidí v misiích nebo méně rozvinutých zemích?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

Prodej VLASTNÍCH VÝROBKŮ (např. malování pohledů dětmi, Misijní koláč) výtěžek, který putuje na podporu misíí nebo jiné dobročinné projekty v méně rozvinutých zemích

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

PLETENÍ OBVAZŮ pro malomocné

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

Podporuje vaše farnost nějaké dítě či děti z méně rozvinutých zemí prostřednictvím projektu „ADOPCE NA DÁLKU“? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne
- nevím

Pomáhá vaše farnost v oblasti misí nějakým JINÝM ZPŮSOBEM? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano, ale nepravidelně
- ano, alespoň 1x za rok
- ano, vícekrát za rok
- nevím

Pokud jste uvedli, že ano, popište prosím, JAKÝM konkrétním způsobem:

Diakonické iniciativy na území farnosti

Organizují se ve farnosti NÁVŠTĚVY STARÝCH A OSAMOCENÝCH osob na území farnosti v domácnostech či zařízeních pobytové péče (kromě návštěv kněze za účelem poskytnutí svátostí)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano, ale nepravidelně
- ano, alespoň 1x za rok
- ano, vícekrát za rok
- nevím

Pokud jste uvedli, že ano, popište prosím, co je jejich NÁPLŇ:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- donáška farního časopisu
- společná modlitba
- poskytnutí útěchy
- prostý rozhovor
- doprovod při procházce
- výpomoc s chodem domácnosti
- odvoz na bohoslužbu

- odvoz k lékaři
- Jiné:

Realizuje farnost: *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

VÝDEJ POLÉVEK pro chudé (např. osoby bez domova)?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

DOUČOVÁNÍ DĚTÍ ze sociálně znevýhodněných rodin?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

poskytnutí STRAVENEK či dárkových poukazů?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

distribuci POTRAVINOVÝCH BALÍČKŮ jednotlivcům či rodinám?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

PODPŮRNÝ KONTAKT S UVĚZNĚNÝMI (např. projekt dopisování s vězni)?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

ODLEHČOVACÍ POMOC v rodině pečující o imobilní osobu?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

bezplatnou PRÁVNÍ ČI PORADENSKOU POMOC (sociální, výchovné, partnerské, rodinné poradenství) potřebným lidem?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

Organizuje farnost VOLNOČASOVÉ AKCE pro sociálně znevýhodněné děti (např. tábory či „chaloupky“)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano, ale nepravidelně
- ano, alespoň 1x za rok
- ano, vícekrát za rok
- nevím

Pokud jste uvedli, že ano, uveďte prosím, co je jejich NÁPLŇ:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- tábory (putovní, stanové...)
- víkendové pobyty (duchovní obnovy, lyžařské pobyty...)
- jednodenní akce (fotbalový turnaj, drakiáda...)
- Jiné:

Organizují se ve farnosti JINÉ FORMY pomoci potřebným? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano, ale nepravidelně
- ano, alespoň 1x za rok
- ano, vícekrát za rok
- nevím

Pokud jste uvedli, že ano, popište prosím, co je jejich NÁPLNÍ:

Biřmovanci

Zapojují se ve farnosti BIRŤMOVANCI během své přípravy k biřmování do pomoci potřebným lidem? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- nevím
- ano

Pokud jste uvedli, že ano, uveďte prosím, co je jejich NÁPLNÍ:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- dobrovolnictví v zařízeních sociálních či jiných služeb
- zapojení do dobročinných aktivit farnosti
- pomoc s organizací sbírky pro potřebné ve farnosti
- Jiné:

SVÉPOMOCNÉ/PODPŮRNÉ SKUPINY

VYSVĚTLENÍ POJMU svépomocná/podpůrná skupina pomocí příkladů: Svépomocná skupina lidí, kteří doma pečují o své blízké; Skupina pro osamělé matky s dětmi; Skupiny závislých na návykových látkách, truchlících, dlouhodobě nezaměstnaných, psychicky nemocných, zdravotně postižených atd. Patří sem také situační iniciativy, v nichž se sdružují např. obyvatelé určité městské čtvrti nebo ulice, aby zlepšili svou bytovou a životní situaci; zaměstnanci podniku, jemuž hrozí konkurz, aby bojovali za udržení svých míst; obyvatelé, kteří v plánované stavbě silnice spatřují ohrožení svého bezpečí a zdraví atd.

Fungují ve farnosti nějaké svépomocné/podpůrné skupiny ve výše uvedeném smyslu (i když se tak sami nenazývají)? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- ne
- nevím

Pokud jste uvedl, že ano, uveďte prosím, o které TYPY svépomocných skupin jde:

Poskytuje jim farnost: *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

nějaké PROSTOROVÉ ČI INFORMAČNÍ ZÁZEMÍ?

- ano
- ne
- nevím

nějakou DUCHOVNÍ PODPORU (např. jsou výslovně zahrnuty do modliteb, přímluv nebo mešních intencí farnosti)?

- ano
- ne
- nevím

SBÍRKY A BENEFIČNÍ AKCE

Realizuje se ve farnosti *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

POSTNÍ ALMUŽNA?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

TŘÍKRÁLOVSKÁ SBÍRKA?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

jiná FINANČNÍ SBÍRKA určená na pomoc potřebným lidem v naší zemi?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

„FARNÍ JARMARK“, „BLEŠÍ TRH“ či něco podobného s výtěžkem na podporu potřebných lidí v naší zemi?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

nějaká BENEFIČNÍ AKCE (například charitativní koncert či výstavu), jejíž výtěžek putuje na pomoc potřebným lidem v naší zemi?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

projekt tzv. POTRAVINOVÝCH BANK?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

MATERIÁLNÍ SBÍRKA určena na pomoc potřebným lidem v naší zemi (například sběr trvanlivých potravin)?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

Pokud jste u dotazu na MATERIÁLNÍ SBÍRKU uvedl, že ANO, konkretizujte prosím její OBSAH:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- potraviny
- ošacení, vč. spacáků
- nábytek a vybavení domácnosti
- Jiné:

PODPORA SPECIALIZOVANÝCH ZAŘÍZENÍ A JEJICH KLIENTŮ (např. hospice, azylové domy, domovy pro seniory, dětské domovy apod.)

Podporuje farnost nějaké zařízení a jeho klienty *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

finančně či materiálně?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

duchovně?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

dobrovolnický?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPOŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

V případě, že jste uvedli ANO u MATERIÁLNÍ PODPORY, konkretizujte prosím FORMU

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- potraviny
- ošacení, vč. spacáků
- nábytek či vybavení domácnosti
- Jiné:

V případě, že jste uvedl ANO u DUCHOVNÍ PODPORY, konkretizujte prosím FORMU

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- společné modlitby
- přímluvy během bohoslužby
- mešní intence
- Jiné:

DUCHOVNÍ PODPORA POTŘEBNÝCH A TRPÍCÍCH

Ve farnosti: *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

sloužíte MŠE SVATÉ za lidi trpící sociální, psychickou či duchovní nouzí (například za lidi bez domova, prostitutky, sociálně znevýhodněné, apod.)?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

povzbuzujete věřící k SOUKROMÉ ČI SPOLEČNÉ MODLITBĚ za potřebné a trpící?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

se poskytuje prostor pro přímé NASLOUCHÁNÍ a VYJÁDŘENÍ PODPORY trpícím a potřebným?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

se realizuje JINÝ ZPŮSOB DUCHOVNÍ PODPORY potřebných a trpících (například poutě apod.)?

1. NE 2. ANO, ALE NEPRAVIDELNĚ 3. ANO, ALESPŮŇ 1X ZA ROK 4. ANO, VÍCEKRÁT ZA ROK 5. NEVÍM

Pokud jste u poslední možnosti uvedl, že ANO, popište prosím, JAKÝM ZPŮSOBEM:

JINÉ DIAKONICKÉ AKTIVITY

Realizuje se ve farnosti nějaká JINÁ diakonická aktivita, kterou nešlo přiřadit k otázkám výše? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano, ale nepravidelně
- ano, alespoň 1x za rok
- ano, vícekrát za rok
- nevím

Pokud jste uvedl, že ANO, popište prosím, O JAKOU iniciativu jde:

ZHODNOCENÍ DIAKONICKÉ CITLIVOSTI FARNOSTI

Souhlasíte s tvrzením, že ZÁJEM O ŽIVOTNÍ OBTÍŽE lidí na území farnosti je důležitým tématem pro Vaši farnost? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

- neumím posoudit

Nabízí farnost PROSTOR (na faře, během společných akcí) k tomu, aby se tito lidé mohli vzájemně setkávat a podporovat? *

Označte jen jednu elipsu.

- ne
- ano, ale nepravidelně
- ano, alespoň 1x za rok
- ano, vícekrát za rok
- nevím

ZHODNOCENÍ DIAKONICKÉ FUNKCE FARNOSTI

Zhodnoťte nyní, prosím, diakonické aktivity realizované ve farnosti z těchto hledisek:

Jak je podle Vás diakonická funkce farnosti rozvinuta? *

Označte jen jednu elipsu.

0 1 2 3 4 5 6 7

nerozvinuta

maximálně rozvinuta

Jak EFEKTIVNÍ jsou podle Vás existující diakonické aktivity farnosti s ohledem na příjemce? *

Označte jen jednu elipsu.

0 1 2 3 4 5 6 7

neefektivní

maximálně efektivní

V jaké míře podle Vás o Vaší farnosti platí, že svou diakonickou funkci přenáší na zařízení a služby profesionálních Charit (oblastních, diecézních, národních)? *

Označte jen jednu elipsu.

0 1 2 3 4 5 6 7

vůbec na Charitu nepřenáší

zcela na Charitu přenáší